

DORA EN LIZE

DOOR

BETSY

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

DORA EN LIZE

DOOR

BETSY

TWEEDE, OPNIEUW BEWERKTE, DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

.... dribbelde ze voort naast tante Marie, die nu regelrecht op den agent afging,.... blz. 48

I.

Lize krijgt een vriendin.

Op den hoek van de Lindegracht en de Parklaan stond de mooie kruidenierswinkel van mijnheer Overveen. De eigenaar deed er goede zaken, want hij bediende er nagenoeg de heele buurt, behalve zijn vele klanten, die in andere deelen van de stad woonden. En het waren niet alleen dienstmeisjes, die zijn winkel betraden om er voor hun mevrouwen inkoop te doen. Want tusschen de „koloniale en grutters-waren”, keurig achter de groote spiegelruiten uitgestald, waren daar nog de trommels met alle mogelijke soorten van „kaakjes”, de flesschen met drops, de kistjes met vijgen, de amandelen en rozijnen, de flickjes en chocoladetabletten, en nog meer begeerlijke zaken, die niet zelden de zoontjes en dochttertjes van de mevrouwen, en ook wel eens de mevrouwen zelve naar binnen lokten.

Maar wie er ook onder het voorbijgaan even bij Overveen mocht inloopen, Lize Sluiter, het dertienjarige bloemenkoopvrouwtje, niet. Wel

bleef ze er altijd even voor de ramen staan kijken, misschien wel overleggende, wat ze kiezen zou, als ze wat koopen mocht, of hoe lekker het kopje chocolade moest smaken, dat

die twee bestjes op de reclame-plaat in den hoek van het raam zoo genoeglijk zaten te nuttigen; maar met dat kijken en overleggen was ze dan ook tevreden. Iets van haar ver-

diensten versnoepen, ze dacht er niet aan. Het kon niet lijden bij Lize; nog geen pijpje drop van een cent, als ze verkouden was. Vooreerst verdiende ze maar weinig met de bloemen, soms nog geen twee kwartjes per dag; en daarvoor moest ze dan van 's morgens tot 's avonds in het Park staan; — dat vond ze de geschiktste plaats, omdat daar altijd nogal veel wandelaars waren. — En dan, hoe zou ze kunnen snoepen bij de gedachte dat Moeder thuis al met smart zat te wachten op het geld?

Een vader had Lize niet meer; die was een half jaar geleden gestorven; en het arme kind wist zelf niet of ze zich over dit verlies bedroeven of verheugen moest. Want Lize's vader was de laatste jaren meer bij den herbergier dan bij vrouw en kinderen te vinden geweest, en dezen hadden daarvan al de treurige gevolgen ondervonden.

't Was wel naar, als je geen vader meer had, zeide haar kinderlijk gevoel, maar daar stond tegenover dat Moeder nu ook geen slaag meer kreeg; dat het weinigje huisraad, dat hun nog restte, niet meer werd stukgesmeten, en dat ze niet meer behoefde te schrikken als ze gestommel hoorde op de donkere, steile trap. En dat waren drie dingen, waarover Lize zich niet anders dan verblijden kon.

Het arme kind had anders nog niet veel blijdschap gekend in haar jonge leven, en mis-

schien al meer tranen geschreid dan menig ander meisje, dat ouder was dan zij. Er was dan ook niets kinderlijks meer in haar gezichtje; een mager, bleek gezichtje, met groote, donkere oogen, die ze zóó weemoedig kon opslaan, als ze, meestal zonder een woord te spreken, haar bloemen te koop aanbood, dat menig heer, ter wille van dien blik, zijn knoopsgat met een roosje sierde, en menige dame er eentje tusschen haar ceintuur stak, wat zij in gewone omstandigheden niet gedaan zouden hebben.

Lize's beste klant was Dora Overveen, het dochttertje van den „mooien kruidenier”, een aardig, kort propje van tien jaar, met roode wangen en een paar zonnige, blauwe oogjes. Als Dora, uit school komende of in het Park spelende, het bloemenmeisje zag, kocht ze meestal wat van haar; vooreerst omdat ze veel van bloemen hield, en ten tweede — en dat was wel de voornaamste reden — omdat ze zoo'n meelijden had met het bleeke meisje, dat er zoo arm uitzag en er altijd zoo treurig bijstond met haar mandje aan den arm.

Lize was altijd blij als ze Dora zag aankomen, want ze wist al vooruit, dat, mocht ze al niets aan haar verkoopen, wat ook wel eens gebeurde, omdat Dora niet altijd geld bij zich had, zij toch zeker een vriendelijk knikje van haar krijgen zou. En dit bewijs van vriendschap

was de kleine koopvrouw, die zich onder al die net gekleede menschen en kinderen zoo eenzaam gevoelde, nog welkomer dan de halve stuivers, die ze voor haar roosjes ontving. Die geldstukken kon ze met den onverstoorbaarsten ernst aannemen; ze vond het niet meer dan natuurlijk, en verwachtte niet anders dan dat men haar betaalde voor wat men van haar kocht. Maar als Dora's vroolijke kijkers haar zoo vriendelijk toelachten, of haar helder stemmetje zoo echt familiaar „Dag Lize!” riep, — want op een goeden dag had ze Lize's naam gevraagd, — dan kwam er een glimlach op het ouwelijke, strakke gezichtje, en de groote donkere oogen keken dan niet half zoo droevig meer, ook al had ze niets aan haar verkocht.

Lize was niet de eenige, op wie Dora's verschijning zulk een weldadigen invloed uitoefende. Want Dora verstond de benijdenswaardige kunst, op een ieder, die met haar in aanraking kwam, een straaltje te doen vallen van het vroolijke zonnetje, dat in haar scheen, zoodat men zich altijd wat prettiger gestemd gevoelde ná dan vóór haar verschijning. Waren b.v. de kleintjes thuis aan het vechten, als zus Dora tusschenbeide kwam, was de vrede spoedig hersteld; en wanneer haar vriendinnetjes het onder het spelen met elkander te kwaad kregen, en ieder haar eigen zin wilde hebben, dan was het alweer Dora, die, door een vriendelijk

woord of een grap, de gemoederen tot rust, en den strijd tot een einde wist te brengen. Kee, de meid, die nogal eens uit haar humeur was, vooral wanneer ze het druk had, vergat heelemaal zuur te kijken, als Dora haar in de keuken een bezoekje kwam brengen. En toen Willem, de winkelknecht, eens in droef gepeins achter de toonbank stond, omdat zijn kleine jongen zoo ernstig ziek lag, was het Dora, die vertrouwelijk haar kleine hand op zijn arm kwam leggen met een bemoeidigend: „Kom Willem, je moet je nog maar niet zoo ongerust maken over Henkie. Je weet wel, dat zoontje van dien hoveling uit den Bijbel, dat zoo erg de koorts had, heeft de Heer op een oogenblik gezond gemaakt, zonder dat Hij er bij was. De Heer kan Henkie dus ook best weer beter maken.” En nog vertrouwelijker kwam er achteraan: „Ik zal het voor je vragen, zeg.” En dit kinderlijk troostwoord wekte nieuw vertrouwen, en misschien ook een nieuw gebed in het hart van den bekommerden vader, en het verdere van dien dag dacht hij met meer hoop aan zijn zieke kind. Toen hij 's avonds thuis kwam, vond hij zijn jongen niet erger; en een paar dagen later kon hij zijn troosteresje verblijden met de heuglijke tijding: „'t Gaat vooruit met Henkie; hij heeft minder koorts. Het gevaar is voorbij, zegt de dokter.”

II.

Dora's overdenkingen.

Op zekeren Zondag kwam Dora zoo mogelijk nog opgeruimder dan anders uit de Zondagschool thuis; want ze had een boekje gekregen; en er waren maar weinig dingen waar je haar meer plezier mee kon doen.

„Het bloemenmeisje” zoo heette het, en zooals te begrijpen is, dacht Dora, bij het lezen van dien titel, dadelijk aan Lize, *haar* bloemenmeisje. Ze was nieuwsgierig naar den inhoud. Eerst moesten Pa en Moe het natuurlijk zien, en toen liep ze er mee naar de keuken, naar Kee. En nadat ook deze het even doorbladerd en de plaatjes bekeken had, nam ze het mee naar de voorkamer, waar ze een stoel bij het raam schoof, met het plan eens „lekkertjes” te gaan lezen. Moe vond evenwel beter dat ze eerst met Kee en de broertjes een poosje ging wandelen, en het lezen tot na dien tijd uitstelde. De dag was nog lang genoeg, en de lucht was gezond.

„Hè Moes, ik ben zoo vrééselijk nieuws-

gierig," vleide Dora met een aanhalig stemmetje.

Moe begreep wel wat die ontboezeming inhield en zeide: „Ja, kindlief, maar het is toch jammer om den heelen middag in huis te

blijven met dat mooie weer. Maar weet je wat? Gaan jullie in het Park op een bankje zitten, en neem dan je boekje mee.”

„Hè ja!” riep Dora, verheugd over dien

goeden raad; want nu kon ze lezen en had ze meteen de lucht. Ze sprong gauw weer van haar stoel, en nog geen half uurtje later zaten Kee met de broertjes, en Dora met haar boek op een stil, beschaduwd plekje in het Park. Ze hadden opzettelijk een achteraf-bankje opgezocht, waar weinig menschen voorbij kwamen, want Dora zou voor de gezelligheid hardop lezen, dan had Kee er ook nog wat aan.

Maar, jawel hoor, de broertjes hadden geen rust om lang te blijven zitten, hoeveel moeite Kee ook deed om hen bij zich te houden. Ze wilden liever loopen en spelen, en naar de eendjes kijken. En toen het daartoe kwam, had Kee ook geen rust meer; want Kee was een trouwe zorg voor de kinderen, en had ze graag voortdurend onder haar bereik. Dora moest dan maar zachtjes lezen, zei ze, want zóó kon ze toch niet luisteren; dan zou *zij* de kleintjes wel bezig houden, en wat met hen rondwandelen in de nabijheid van de bank. Dora vond het best, en was, door niets meer gestoord, weldra geheel in haar lectuur verdiept.

Het verhaal handelde over een klein meisje van tien jaar, dat, om voor haar zieke grootmoeder wat te verdienen, bloemen ging verkoopen, en door een samenloop van omstandigheden in het huis van een vriendelijke dame kwam, die bloemen van haar kocht, en haar

van den Heere Jezus vertelde, van wien ze nog maar heel weinig wist.

Onwillekeurig zat Dora onder het lezen telkens vergelijkingen te maken tusschen Lize en het meisje in haar boek. „Lize zal zeker wel ouder zijn dan tien jaar,” dacht ze bij zichzelf, „want ik ben ook tien, en *zij* is veel grooter. Voor wie zou *zij* geld moeten verdienen? Ook voor haar grootmoeder? Of zou ze nog een vader en moeder hebben? Of ze ook zoo weinig van den Heere Jezus weet?”

Vooral die laatste vraag vond Dora van groot belang. Wat had ze dáár graag eens een antwoord op willen hebben! Want al was ze nog maar een klein meisje, zoo wist ze toch reeds heel goed, dat ook een kind niet waarlijk gelukkig kan zijn, als het den Heiland niet liefheeft; en dat, wil je den Heer liefhebben, je eerst moet weten wie Hij is, en wat Hij voor ons heeft gedaan. — Dat Lize zich gelukkig voelde, geloofde Dora niet, want ze zag er altijd zoo triestig uit. Misschien wel omdat ze arm was. Maar daarom hoefde je immers nog niet ongelukkig te zijn. Dat had de Zondagsschooljuffrouw dien middag net nog gezegd toen ze van den Goeden Herder vertelde. Zelfs het armste kind kan gelukkig leven, zei ze, als het weet: De Heer is mijn Herder en ik ben Zijn schaapje. Hij zorgt voor me.

En eens mag ik bij Hem komen, in den Hemel.
En daar mag ik dan altijd en altijd blijven,
en daar is niemand arm meer. — Nu, dat was
toch wel echt heerlijk! O, wat zou ze toch

graag eens weten of Lize dien Goeden Herder
kende; en zoo niet, wat zou ze haar dan graag
wat van Hem vertellen, zooals die dame in
het boekje aan dat meisje had gedaan. Maar

ze durfde het haar niet te vragen; ze was bang dat Lize misschien boos zou worden, als ze voor zoo dom werd aangezien. En Dora maakte iemand niet graag boos.

Terwijl ze zoo dacht kwam het voorwerp van haar overdenkingen, met haar bloemenmandje aan den arm, juist de laan op waar Dora zat. Lize had namelijk „het lieve meisje” zoo noemde ze Dora, een poos geleden heel in de verte in het Park gezien, en aldoor gehoopt haar ook langs de plek te zien komen, waar ze met haar bloemen post had gevat; en toen dit niet gebeurde, had ze er de wandelaars maar aan gegeven, en was ze het heele Park al zoekende doorgelopen, tot ze aan het afgelegene bankje kwam, waar ze Dora eindelijk weer zag.

„Kijk, daar is ze! Zou ik het haar nu meteen maar eens vragen?” dacht Dora, toen ze Lize zag aankomen. „Of zou ik haar liever eerst eens vragen of ze wel eens in de kerk of op de Zondagsschool is geweest? — Ik zal maar beginnen met een roosje van haar te koopen, dat is ze toch van me gewoon.” En meteen stak ze de hand in haar zak en haalde ze haar mooie Zondagsche porte-monnaietje te voorschijn. Maar daar bedacht ze zich dat het Zondag was, en dat Moe 's Zondags nooit iets kocht, en Pa dan ook altijd zijn winkel gesloten hield. „Dan mag Lize vandaag eigen-

lijk ook niet verkoopen,” zoo redeneerde ze, „want dat is *haar* werk. En de Heer wil niet dat we 's Zondags werken. — Dat is nu toch niet goed van haar! — Zou ik haar eens vragen, waarom ze dat doet? Maar misschien *weet* ze niet, dat ze het niet doen mag. Misschien heeft ze nog nooit iets uit den Bijbel gehoord; en hoe zal ze dan weten wat goed of kwaad is? Het beste zou zijn te beginnen met haar van den Heer te vertellen. En als ze Hem dan kent en Hem liefheeft, zal ze vanzelf wel laten wat Hij niet wil.”

III.

Nadere kennismaking.

Terwijl Dora dit alles in stilte zat te overleggen, natuurlijk veel gauwer dan wij het hier lezen, kwam Lize aangedrenteld met een zijdelingschen blik naar de bank, in de stille hoop weer een groet te krijgen van haar „lieve meisje”.

Het speet Dora dat ze niets van haar koopen kon. Maar stil, wat *geven* mocht ze wel. Dat deden ze in de kerk en op de Zondagsschool ook. Meteen knipte het porte-monnaietje open en werd er een twee-en-een-half centstuk uitgehaald.

„Lize!”

Het grauwe figuurtje zwenkte aanstonds naar de bank, blij zich te hooren roepen. Met een zacht bedankje nam ze 't haar toegereikte geldstuk aan en hield ze Dora haar mandje voor.

Maar Dora schudde haar hoofdje. „Nee, Lize, 't is zóó maar. Ik hoef er geen roosje voor. Omdat 't Zondag is, weet je. 's Zondags koopen we nooit,” legde ze uit.

Lize zag haar meisje verwonderd aan. Ze vond dat bij Dora's mooie jurkje een roosje juist zoo netjes zou staan, en begreep maar niet waarom ze het dan niet hebben wilde voor haar geld.

Dora bemerkte dit wel, en werd er door versterkt in haar vermoeden, dat Lize inderdaad het vierde gebod niet kende, ja, misschien heelemaal niets wist van wat er in den Bijbel stond, en het dus wel goed zou zijn, er haar wat van te vertellen. Als Lize maar niet zoo veel grooter was dan zij, en ze maar eens goed wist hoe te beginnen. „Was die dame uit het boekje maar hier,” zuchtte ze in stilte, „dan kon *die* eens met haar praten. — Maar wacht, ik weet wat! — Als ik haar mijn boekje eens leende? Dan kon ze *lezen* wat die dame zei; en dat is dan toch net zoo goed alsof ze 't wezenlijk hoorde.”

Dat was een idéé! Dora bedacht zich dan ook geen oogenblik langer, en riep Lize, die het mandje maar weer aan haar arm gehangen had en verder gaan wilde, vroolijk toe: „Lize, hoor 's! Kijk 's wat een mooi boekje ik hier heb! Op de Zondagsschool gekregen! Daar komt in van een bloemenmeisje. Als je 't graag eens lezen wilt, kan je 't wel eens van me leenen. Dan zal ik het je morgen geven. Ik krijg het vandaag wel uit.”

Lize kreeg een kleur. Ze zag eerst het boek

en toen Dora verlegen aan, maar gaf geen antwoord.

„t Is een mooi boekje,” verzekerde Dora, die maar niet begrijpen kon, hoe iemand niet dadelijk toehapte als hem zoo iets aangeboden werd. „Of lees je niet graag?”

Lize begreep dat er nu toch een antwoord moest komen, en zei, nog altijd even bedremmeld: „Ik zou wel graag lezen, maar ik kan het niet.” ¹⁾

Daar had Dora heelemaal niet op gerekend. „Kan je niet lezen?” vroeg ze, teleurgesteld, niet zoozeer om Lize's domheid als wel om de mislukking van haar plannetje. „Wat jammer! Hoe komt dat?”

„Ik heb maar zoo kort school gegaan,” verontschuldigde Lize zich.

„Waarom?” vroeg Dora.

„Mijn moeder kon me niet missen. Toen ik acht jaar was moest ik al thuis komen om op de kinderen te passen, want Moeder liep den heelen dag met negotie. En na dien tijd heb ik niets meer geleerd.”

„Had je dan geen vader, vroeg Dora?”

„Jawel,” knikte Lize.

„Of verdiende die niet genoeg?”

„Ja nee,” ging Lize's hoofdje. Ze wist zelf niet wat ze op die vraag antwoorden moest, en zei daarom maar niets.

¹⁾ De lezer moet weten, dat er toen nog geen leerplichtwet was.

„Nu?” vroeg Dora. — „Kom hier ook wat zitten, zeg, en vertel dan eens verder.”

Lize keek aarzelend naar de bank, want ze was een bescheiden meisje, en vond dat daar,

naast die mooie jongeuffrouw, eigenlijk haar plaats niet was. Maar ze was erg moe; en toen Dora bleef aandringen, ging ze dan toch maar zitten, op het uiterste puntje.

„Waarom bleef je moeder niet liever thuis, als je vader toch genoeg verdiende?” vroeg Dora, om haar weer op gang te helpen.

„Mijn moeder kreeg bijna niemendal van het geld; mijn vader deed dat,” zei Lize. En tegelijk maakte ze een beweging met de hand, als iemand, die een glas aan den mond zet.

Dora wist wat dit beteekenen moest. Ze had Kee eens hetzelfde zien doen, toen deze zonder te spreken zeggen wilde, dat iemand van haar kennis dikwijls naar de herberg ging. En in haar boekjes had ze wel eens gelezen hoe vreeselijk dat is, èn voor zoo iemand zelf, èn voor zijn vrouw en kinderen. Daarom zag Lize er zeker zoo arm en mager en verdrietig uit. Dora's medelijden met het arme meisje werd nu nog veel grooter. Je kon het merken aan de manier, waarop ze zeide: „Dat is erg ongelukkig, Lize. — Kan je vader lezen?” vroeg ze na een kort stilzwijgen; want ze bedacht zich, dat ze onder haar boekjes er ook een had van een drinker, die weer op den goeden weg gekomen was; en ze hoopte dat het lezen er van Lize's vader mogelijk nog helpen zou.

„Mijn vader is dood,” zei Lize. „Hij is op een avond in het water geloopen en verdronken; zoowat een half jaar geleden.”

Dat was een nieuwe teleurstelling voor Dora. „Wat jammer!” riep ze. „Had ik je maar wat

eerder gekend, zeg. — Wie past er nú op de kinderen?"

„Mijn moeder heeft geen kleine kinderen meer,” vertelde Lize. „Ik ben de eenige nog maar. Ik heb vier zusjes gehad, maar ze zijn allemaal onder de twee jaar gestorven; van gebrek, zegt mijn moeder. En nu is Moeder zelf ook al een poos ziek. En als zij nu ook sterft, heb ik niemand meer.”

„Arme Lize,” beklagde Dora met ongeveinsde deelneming. „Je moet maar aan den Heer vragen of Hij je moeder weer beter wil maken. Hij heeft Henkie van onzen knecht ook weer gezond gemaakt, en die was o zoo hard ziek. En in den Bijbel staat van nog een heeleboel andere menschen, die door den Heere Jezus genezen zijn. — Weet je wie de Heere Jezus is?”

Lize moest weer van neen schudden.

„Hij is de Zoon van God. En Hij is op de wereld gekomen, om de menschen gelukkig te maken,” ging Dora in één adem aan 't vertellen. „En Hij is voor ons gestorven aan het kruis. Maar Hij is weer levend geworden. Hij is opgestaan uit het graf, en nu is Hij weer in den Hemel. Maar Hij hoort en ziet ons daar nog even goed als toen Hij op aarde was. En Hij heeft alle menschen o zoo lief. En als wij Hem ook liefhebben en doen wat Hij zegt, dan maakt Hij ons heelemaal goed. En als we dan sterven, neemt Hij ons bij zich in den

Hemel. En o, daar is het toch zoo mooi! Nog veel mooier dan hier in het Park! En daar is niemand arm. En daar worden we niet ziek en gaan we niet dood meer ook. En daar mogen we dan altijd en altijd blijven. Heerlijk, hè?”

Lize knikte van ja. Ze had aandachtig zitten luisteren; maar begrijpen deed ze er niet veel van.

„Er staat een heeleboel van in dit boekje,” ging Dora voort. „En thuis heb ik nog andere boekjes, waar het ook in staat. Maar het best kan je er van lezen in den Bijbel; je weet wel, dat groote, dikke boek. Daar staat *alles* in, zie je. — 't Is vreeselijk jammer, dat je niet lezen kan. *Heb* je thuis een Bijbel?”

Lize dacht het niet. Ze had daar ten minste nog nooit een groot, dik boek gezien. Ze wist zelfs niet, tot Dora's groote verbazing, of er wel één boek in huis was. — Of haar moeder kon lezen? Ja, dat geloofde ze wel. Ze zou het eens vragen.

En zoo zou, wat Dora betrof, het gesprek zeker nog verder voortgezet zijn, als Kee niet verschenen was om haar te roepen. Ze moesten gaan, want het werd tijd.

Dora stond dus op, gaf Lize tot afscheid een hand, wenschte haar beterschap met haar moeder, en wandelde toen met Kee en de broertjes naar huis.

IV.

Weer alleen.

„Wel, Door, wat zeg je er van; hebben we je nu niet lang met rust gelaten?” vroeg Kee goedig. „Is het boek uit?”

„Nee, nog lang niet,” antwoordde Dora. „Maar ik heb ook niet aldoor gelezen, weet je. Ik heb een heelen tijd met dat meisje gepraat.”

„Ja,” zei Kee, „dat zag ik, toen ik aankwam. Waar hadden jullie het toch zoo druk over? En om zoo'n kind dan nog een hand te geven ook. Hoe krijg je 't verzonnen!”

„Nu, wat zou dat?” vroeg Dora met een verwonderd gezichtje.

„Wat dat zou? Wel, dat staat toch niet voor een jongejuffrouw.”

„Waarom niet?”

„Wel *daarom* niet. De menschen zouden wel denken, dat ze een goede kennis van je was.”

„Dat is ze ook,” zei Dora beslist. „En dat mogen de menschen best weten. We zien elkaar haast elken dag; en dan knikken we

tegen elkaar; en als ik geld bij me heb, koop ik een roosje."

"Dat is wat anders. Maar daarom hoef je haar nog geen hand te geven," vond Kee.

"Waarom niet?" vroeg Dora nog eens. "Ik geef mijn andere kennisjes toch ook een hand. En Lize is net zoo goed als wij, al heeft ze geen mooie kleeren aan. Zou jij *mij* dan geen hand willen geven, als Pa en Moe eens arm werden, en je me in een oude jurk op straat zag?"

Kee moest lachen. "Och kom, malle meid!" zei ze. "Wat is dat nu voor een vraag? Daar zal ik wel eens over denken, als het zoo na is, hoor! Maar heusch, Dora," ging ze ernstiger voort, "je moet je niet zoo inlaten met zulke straatkinderen. Geloof me, dat volkje is haast nooit te vertrouwen. Ze heeft toch onder de hand je porte-monnaetje niet gerold?"

"Maar Kee!" riep Dora innig verontwaardigd, zonder de moeite te nemen om in haar zak te voelen. "Hoe leelijk om zoo iets van haar te denken! Net of arme menschen altijd stelen moeten."

"Ja, ja, je kan maar niet weten," hield Kee vol, met een bedenkelijk gezicht. "'t Zou de eerste keer niet zijn, dat zoo iets gebeurde. Vertrouwen *kan* je ze niet."

"Lize wel," verdedigde Dora met vuur.

„Nu, ik mag het lijden,” zei Kee, gelaten. „Maar wacht maar, Doortje; je zal het nog wel eens ondervinden, eer je zoo oud ben als ik. Dat bedelvolk houdt je in den regel voor den gek.”

„Lize niet!” bitste Dora. „Maar Lize bedelt ook niet. Ze *verkoopt*; en dat staat heel fatsoenlijk. Pa verkoopt ook. En of het nu kruidenierswaren of bloemen zijn; verkoopen is verkoopen.”

Kee proestte het uit om de vergelijking: de mooie winkel van mijnheer Overveen en het oude mandje met de half verlepte roosjes, waar ze Lize mee op haar schoot had zien zitten.

Maar Dora lachte niet. Ze vond het niets aardig van Kee, om, zoo zonder eenige reden, haar bloemenmeisje bij haar in verdenking te willen brengen, en strafte haar door haar niets van Lize's geschiedenis te vertellen, zooals ze eerst van plan was, en het verdere van den weg geen woord meer te spreken.

Terwijl Dora zich zoo, met al de warmte van haar klein, liefhebbend hart, voor haar arme beschermeling in de bres stelde, dacht deze met een gevoel van liefde, blijdschap en dankbaarheid, waarin zich zelfs een soort van eerbied mengde, aan het aanvallige schepseltje, dat haar zoo vertrouwelijk toegesproken en zulke heerlijke, vreemde dingen verteld had;

dingen, waarvan ze nog nooit in haar leven had gehoord. Ze tuurde haar na, tot er geen stipje meer te zien was van het lange blonde haar en het rose jurkje. En toen keek ze eens naar haar hand, die Dora zoo hartelijk geschud had; en naar de plek, waar ze had gezeten; en ze wenschte dat ze daar nóg naast haar zat, en er altijd blijven mocht; ze voelde zich, nu ze weg was, weer dubbel alleen. Ze benijdde Kee en de twee broertjes, met wie ze haar heen had zien gaan, en die met haar in hetzelfde huis woonden, en verbeeldde zich hoe gelukkig ze zijn zou, als zij ook een dienstmeisje was, en bij Dora's ouders dienen mocht. Ze had al lang aan haar moeder gevraagd een dienstje voor haar te zoeken, want ze wilde veel liever werken dan den heelen dag langs de straat loopen; en Moeder, die zelf tot haar trouwdag een knappe dienstbode geweest was, had het ook veel liever gezien. Maar de goede vrouw kon haar kind niet in die oude, gelapte plunje onder de menschen sturen. En hoe zou ze aan nieuwe kleeven voor haar komen? Ze hadden op zijn best een stuk brood. Vragen wilde ze niet; daar was ze niet bij grootgebracht. Haar ouders waren altijd in goeden doen geweest; en zij ook, vóórdat die ongelukkige drank haar welvaart was komen verwoesten. En liefdegaven kreeg ze niet. Het gezin van een dronkaard,

schoon dubbel te beklagen, is nu eenmaal niet in beklag.

Dien laatsten wensch moest Lize dus, als iets onbereikbaars, uit haar gedachten zetten. Maar als ze eens in den Hemel kwam, die mooie plaats, waar „het lieve meisje” haar van verteld had, wie weet of ze haar dáár dan ook niet zou zien. En in den Hemel zou ze niet arm meer zijn, en dus ook geen oude, gelapte kleeren meer dragen, die haar verhinderden met fatsoenlijke menschen om te gaan. Wie weet, misschien zou ze er dan wel net uitzien als het meisje zelf. Of ze dan haar dienstmeisje of mogelijk wel haar vriendinnetje zou mogen zijn, wist ze niet, maar dat kwam er ook niet op aan; als ze maar bij haar was, en haar vriendelijk gezichtje maar zag, en nu en dan eens met haar kon praten. Maar — zou ze wel ooit in den Hemel komen? Het meisje wel, daar twijfelde ze niet aan; want die kende den Heer, van wien de Hemel was. Maar voor zichzelf was zij er zoo zeker niet van. Die Heer had alle menschen, en dus ook haar, wel lief, zooals het meisje zei; maar ze moest Hem ook liefhebben en Hem gehoorzamen. En hoe *zou* ze dit, daar ze Hem niet kende, en niet wist wat Hij wilde, dat ze deed? Ze *kon* het wel te weten komen, want het stond alles in dat boek, — hoe heette het ook weer? — o ja, de Bijbel. Als ze maar een Bijbel had, en

als ze maar lezen kon! Wat was ze toch dom voor zoo'n groote meid! Ze kon en wist nog niets; en dat kleine meisje, dat amper tot haar schouder kwam, wist al zoo veel! —

En de groote, donkere oogen staarden weer droevig voor zich uit. Arme Lize!

V.

Het Boek komt te voorschijn.

„Wat kosten je roosjes, meisje?” vroeg een jonge boer, die met zijn boerinetje uitgaansdag hield, en zich voor die gelegenheid eens mooi wilde maken.

Deze vraag wekte Lize uit haar overpeiningen. Ze stond op en noemde den prijs.

„Ze hebben hun besten tijd gehad,” vond de kooper bij een naderen blik op den inhoud van het mandje.

„Deze zijn nog mooi, meneer,” prees Lize aan, terwijl ze een paar van de beste er uithaalde.

„Meneer” scheen dit ook nogal te vinden; en nadat hij zichzelf met een er van getooid, en ook zijn dame voorzien had, gaf hij het magere koopvrouwkje een dubbeltje, — hij was geen karige boer, — en zette met zijn boerinetje zijn wandeling voort.

Lize nam nu ook den terugtocht maar weer aan naar het meer bezochte gedeelte van het Park, waar de Societeit en de muziektent stonden. Doch het werd al laat; de wandelaars trokken

gaandeweg af en gingen Lize voorbij; maar niemand scheen meer zin te hebben in haar roosjes. „Misschien óók omdat het Zondag is,” dacht ze.

Nog een poosje bleef ze staan; doch toen ze zag dat het met den verderen verkoop toch niet lukte, ging ze eindelijk ook maar naar huis, een armelijk tehuis, in een nauw, vunzig straatje, op een derde verdieping.

Lize klauterde op het gevoel de drie donkere trappen op, en opende de deur van een achtervertrek, waar het ook al niet licht was. Maar het was er zindelijk en ruim, hol zelfs. De kale wanden vroegen om nog wat meubelen, die er in betere tijden ook werkelijk gestaan hadden, maar achtereenvolgens in klinkende munt waren omgezet, voor de behoeften van het gezin, voornamelijk van den huisvader. Maar wát er nog stond mocht gezien worden. Een paar matten stoelen, een tafel met een helder zeiltje er over, een glimmend oud fornuisje en een bruine kast, die in vroeger jaren vol was geweest, maar nu meer leege dan volle planken telde, was al, wat vrouw Sluiter nog bezat, benevens een paar potten en pannen, die op een plank boven den gootsteen stonden, maar in den laatsten tijd weinig gebruikt werden. Ook nu had zij ze niet noodig gehad bij het bereiden van haar middagmaal, want dit bestond slechts uit eenige sneden brood, met een schijntje van boter en

een bewijsje van stroop, en een kannetje met lichtbruin vocht, dat voor koffie moest doorgaan.

Toen moeder Sluiter dit sober maal gereed had gezet, was ze, in afwachting van haar dochter, weer in haar hoekje gaan zitten, met de ellebogen op de tafel, en de handen onder het hoofd. Ze was ingedommeld toen Lize thuiskwam, maar het piepen van de deur maakte haar wakker. Ze opende de oogen, en zei, slaperig: „Zoo kind, ben je daar eindelijk?”

„Ja Moeder,” zei Lize. „Hoe gaat het er nu mee?”

„Ach kind, hoe zal het gaan. Overal pijn,” kwam er klagend. „Wat zie ik? Is je mandje nog niet leeg?”

„Nee, Moeder, ik heb vandaag niet veel verkocht,” beklagde zich Lize, terwijl ze de overgebleven roosjes in een kannetje water zette, in de hoop dat ze wat zouden opstijven, om den volgenden dag nog dienst te kunnen doen. „Maar ik heb het lieve meisje weer gezien,” liet ze er in één adem, hoewel op gansch anderen toon op volgen.

„Zoo?” kwam er droomerig.

„Ze was vandáág toch zoo vriendelijk,” ging Lize voort.

„Zoo?” zei vrouw Sluiter op denzelfden toon.

„We hebben een heele poos samen op een bankje gezeten. En ze heeft me zooveel verteld! En toen ze wegging gaf ze me een hand.”

„Zoo, heb je dáárom zoo weinig verkocht?”
klonk het, wel wat verwijtend. „Je hadt meer
aan centen gehad dan aan handen en praatjes.”

„Die heeft ze me *ook* gegeven, Moeder; twee
en een half, zóó maar, voor niks. Ze wou er
niet eens een roosje voor hebben. Is dat niet
lief? Maar met wat ze me vertelde, was ik nog
veel blijer. O Moeder, als u dát toch eens wist!
Ze zei dat er ergens zoo'n mooie plaats is;
het heet de Hemel, zegt ze. En daar kunnen
wij ook komen, Moeder! En daar is niemand
meer arm of ziek. Maar de menschen gaan er
pas naar toe als ze dood zijn, zegt ze. Hoe
dát kan, begrijp ik niet. Maar . . .” Hier brak
ze plotseling af en vroeg: „Kan u lezen, Moeder?”

„In mijn jeugd kon ik het goed,” antwoordde
vrouw Sluiter met zekere zelfvoldoening. „Mijn
ouders hebben me altijd van alles laten leeren.
Maar,” volgde er zuchtend, „zij *konden* het ook
doen.”

„Dan moeten we aan een Bijbel zien te komen,
Moeder!” riep Lize, op die laatste verzuchting
geen acht slaande. „Daar staat alles in.”

„Wel, ik *heb* een Bijbel, kind,” zei vrouw
Sluiter heel bedaard.

„Zoo'n groot, dik boek?” vroeg Lize in ge-
spannen verwachting.

„Ja, een kerkboek dan altijd. Maar dat is
toch ook een Bijbel.”

„O, Moeder!” riep Lize opgetogen. „Waar

is dat kerkboek dan? Hoe komt dat ik het nooit gezien heb?"

„Ach, kind, wat zal ik je daar veel van zeggen,” zuchtte vrouw Sluiter. „Het kerkgaan

is er na mijn trouwen zoo langzamerhand bij ingeschoten; en wat mijn kerkboek betreft, daar zat een mooi zilver slot aan, weet je, en daarom heb ik het altijd maar zoo goed mogelijk

weggestopt, voor je vader, hé 't Is nog een gedachtenis van mijn goeie moeder, en ik ben er altoos erg zuinig op geweest. Maar een poos geleden heb ik het moeten verkoopen, of ik wou of niet, om den huisbaas zijn centen te geven; het slot dan altijd; het boek ligt er nog."

"Waar, Moeder? In de kast? Mag ik het krijgen?" Lize sprong met een begeerigen blik van haar stoel. Wat er met het slot gebeurd was, kon haar niet schelen.

"Och jawel," zei vrouw Sluiter op denzelfden onverschilligen toon. "Het ligt op de bovenste plank, achteraan, rechts, in het hoekje."

In minder dan geen tijd stond Lize voor de kast. Ze onderzocht de aangeduide plaats, en bracht er een volgend oogenblik het lang vergeten Boek uit zijn schuilhoek te voorschijn.

"Is dit het, Moeder?"

"Ja."

Er straalde een ongewone glans uit. Lize's groote oogen, terwijl zij het oude kerkboek in de hand hield en het vol blijdschap bezag. Was dit dan een Bijbel? Hetzelfde boek waar het „lieve meisje" van sprak, en waar al die heerlijke, vreemde dingen instonden? Groot vond zij het niet; ze had voor de winkelramen wel eens veel grootere boeken gezien; maar dik was het; en er stond veel in te lezen ook; kijk maar, het zag van vóór tot achter zwart van de letters. Ach, als ze nu maar lezen kon!

„Toe, Moeder, lees eens voor me wat er instaat,” vroeg ze, haar moeder het boek toereikende.

„Lezen? Ach kind, ik wou dat je mijn hoofd eens voelde; dan zou je 't me zeker niet vragen,” klonk het lusteloos.

„Toe, Moeder,” drong Lize; „een klein eindje maar. Ik ben zoo nieuwsgierig of het hetzelfde boek is, dat het meisje bedoelde. Ik begrijp niet hoe iemand uit al die figuurtjes wat maken kan! Wat staat hier nu bij voorbeeld,” ging ze voort, haar moeder het boek het onderste boven voorhoudend.

„Je houdt het verkeerd, meid. Je moet het zóó voor je hebben, anders staan de letters op hun hoofd,” zei vrouw Sluiter, terwijl zij het boek overnam, en, voor het eerst sinds vele, vele jaren, haar oogen over zijn gewijde bladen liet gaan. Het was haar daarbij vreemd te moede. Ze dacht aan *haar* moeder, wie het eenmaal toebehoorde, en die haar, als kind, zoo dikwijls uit het heilig Bijbelboek had verteld. En een inwendige stem zeide haar, dat het heel slecht van haar was, dat ze het zoo lang gesloten had gehouden, en ze op haar beurt, *haar* kind met zijn heerlijken inhoud niet bekend had gemaakt. Ze had in die lange jaren het lezen bijna, het *Bijbellezen* gehéél verlerd, en niet dan stootend kwamen de woorden er uit, die Lize haar op goed geluk had aan-

gewezen: „*In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden*”

„Is dat de Zoon van God, die dat zegt, Moeder?” viel Lize haar in de rede.

„Ik denk het wel,” was het antwoord.

„Dan is dat groote huis met al die woningen zeker de Hemel; zou het niet?”

„Ja, dat zal wel,” zei vrouw Sluiter, en las verder: „*En zoo wanneer Ik heen zal gegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zoo kom Ik weder, en zal u tot Mij nemen, opdat ook gij zijn moogt, waar Ik ben. . . .*”

„Ja,” knikte Lize, „dat zei het meisje ook. Hij zou ons bij zich nemen, als wij Hem liefhebben en doen wat Hij zegt. Ja, het is hetzelfde boek, Moeder. Wat staat er nog meer van?”

„Luister dan maar; je valt me ook telkens in de rede,” verweet vrouw Sluiter ongeduldig. „*En waar Ik heenga, weet gij, en den weg weet gij*”

„Ik wou dat wij ook den weg maar wisten,” dacht Lize bij zichzelf.

„*Thomas zeide tot Hem: Heere, wij weten niet, waar Gij heengaat; en hoe kunnen wij den weg weten? — Jezus zeide*”

„Ja!” riep Lize eensklaps verheugd op het hooren van des Heilands Naam, „ja, zóó heet de Zoon van God! Laat eens zien, Moeder. Waar staat die Naam?”

Vrouw Sluiter wees het haar; en na er even aandachtig op gekeken te hebben, kostte het Lize weinig moeite hem ook op verscheidene andere plaatsen te vinden.

„Kijk, daar staat hij weer!” riep ze. „En daar, en daar, en daar ook! O, wat staat er veel van dien Heer in! Ja Moeder, het *is* een Bijbel; nu weet ik het zeker! Wat jammer dat hij daar maar aldoor in de kast heeft gelegen. U hadt er in moeten lezen; dan hadden we dien goeden Heer al veel eerder gekend; en misschien zouden we den weg naar den Hemel dan ook al lang geweten hebben.”

O, wat deden die woorden, hoe goed ook bedoeld, vrouw Sluiter een pijn, te meer wijl haar geweten haar zeide, dat ze waarheid bevatten. „Ach kind,” zei ze, als om zich te verontschuldigen, „er schiet voor een arm mensch niet veel tijd over om te lezen. Voor mij ten minste was het altijd maar tobben en sloven, dag in dag uit. Ach, je weet niet hoe ongelukkig ik al die jaren geweest ben.”

„Dan is het nog meer jammer dat u dien goeden Heer niet vroeger gekend hebt, want het meisje zegt, dat Hij juist van den Hemel gekomen is om de menschen gelukkig te maken,” sprak Lize medelijdend. „Zou Hij het nog niet willen doen, Moeder?”

Vrouw Sluiter haalde moedeloos de schouders op.

„Vraag het Hem maar,” raadde Lize. „U kan het hier wel doen, want Hij hoort en ziet ons toch overal; dat moet ook al in het Boek staan. Hij zal het wel doen,” liet ze er troostend op volgen, „want Hij is zoo goed en Hij heeft alle menschen lief. — Denkt u ook niet, dat Hij het doen zal, Moeder?”

Vrouw Sluiter antwoordde niet. Ze durfde niet gelooven dat de Heer, dien ze zoo lang vergeten had, ook haar nog liefhad. Ze zat met het hoofd in de handen geleund, en dacht aan den tijd toen haar moeder haar van den Heiland vertelde, en aan den dag van haar belijdenis, toen ze openlijk in de kerk beloofd had, den Heer te zullen dienen; en ze stortte bittere tranen over haar verloren leven; want dat *is* toch een leven buiten God. Bij haar dochtertje kon zij zich verontschuldigen met haar armoede en beslommeringen, ja, maar niet bij den Heer, dat gevoelde ze wel. Had niet haar buurvrouw, die in vroeger jaren met haar in hetzelfde huis had gewoond, in even kommervolle omstandigheden verkeerd als zij, en toch tijd gevonden om aan den Heer en den Hemel te denken, te bidden en naar de kerk te gaan, en dagelijks met haar kinderen den Bijbel te lezen? Had juist dit haar geen kracht gegeven om haar leed te dragen, zooals ze zelf dikwijls gezegd had; en was zij, bij al haar armoede en verdriet, toch niet gelukkig geweest, en met een

zalig vooruitzicht gestorven? Ach, waarom had ze niet naar die goede buurvrouw geluisterd in plaats van haar te ontloopen, als ze haar zoo welmeenend op het *éene noodige* wees?

Lize was geheel terneergeslagen dat Moeder door het Boek zoo verdrietig geworden was, terwijl het *haar* juist zoo blij gemaakt had. Ze sprak er dan ook maar niet verder over, en ging stilletjes weer op haar stoel aan de tafel zitten, en sneed een stuk van het harde brood, want haar maag begon te vragen. Zwijgend gebruikte ze haar armeljik maal; en toen ze klaar was met eten, greep ze weer naar Moeders kerkboek, en zocht er op elke bladzijde naar het eenige woord dat ze lezen kon — *Jezus*.

VI.

Een goede inval.

Terwijl vrouw Sluiter zoo met zichzelve en Lize met het lang vergeten kerkboek bezig was, gingen Dora's gedachten nog altijd over haar arme vriendin uit het Park, met wie zij dien middag zoo van nabij kennis had gemaakt.

Het vroolijke kind had tot dusver nog weinig nagedacht over het lot van haar arme, verwaarloosde medemenschjes. Ze had zelf zulk een prettig tehuis; zulke lieve, zorgende ouders, die haar zoo ruimschoots voorzagen van alles wat ze noodig, ja, ook wel eens *niet* noodig had; ze had een paar aardige broertjes, en tal van vriendinnetjes, die graag met haar omgingen; kortom, ze gevoelde zich van den morgen tot den avond zoo vroolijk en gelukkig, dat ze zich nauwelijks kon voorstellen, dat er ook kinderen waren, die niet zoo'n prettig leventje hadden als zij. Alleen Lize's droevig, verarmd gezichtje en oude kleeren vertelden haar somtijds dat het toch werkelijk zoo was; en wat ze meer van hen wist, had ze uit haar boekjes. En die verhalen waren dikwijls treurig genoeg;

zóó treurig soms, dat, onder het lezen, de tranen er van over haar dikke rozenwangen rolden. Maar zoo'n boekje was spoedig uit; en zonder nu juist het gelezene te vergeten, waren die ontvangen indrukken toch doorgaans van korten duur.

Nu ze echter zulk een droevige geschiedenis niet uit een boekje, maar uit den mond van een dier ongelukkige schepseltjes zelve vernomen had, was dit anders. Nu blééf de indruk; en toen ze 's middags naast haar vader aan de gedekte tafel zat, en deze bezig was, het vleesch op haar bord klein te snijden, stak ze, als een onwillekeurige uiting van haar blijdschap over zijn bezit, haar kleine hand door zijn arm, en gaf hem een zoen, boven op de mouw van zijn jas, zich afvragende wat Lize eten zou, als ze straks thuishkwam bij haar zieke moeder.

Van Lize's geschiedenis, die Kee, zooals we weten, voor haar straf niet van Dora te hooren had gekregen, hadden Vader en Moeder natuurlijk reeds terstond na haar thuiskomst een trouw verhaal gehad. Ze vonden het ook heel treurig. Moe beloofde eens te zullen zien of ze geen oude japon meer voor haar had liggen; en Pa zei, dat Dora haar een kwartje voor hem geven mocht als ze haar weer eens zag. Maar om te maken dat ze het niet meer zoo arm had, en wat leeren kon, gelijk zijn kleine Dora zoo gaarne wenschte, daar zag hij geen kans toe. Het zou een hopeloos werk zijn,

meende hij, om er aan te beginnen; want zooals dat kind, liepen er honderden en duizenden in een groote stad.

Dora vond het heel naar dat haar arme vriendin zooveel lotgenooten had, maar daarom ging het lot van die ééne haar toch niets minder ter harte. Ze kon haar maar niet vergeten; en toen ze 's avonds in bed lag, dacht ze nogal aan haar. Ze was blij dat ze een jurk en een kwartje voor haar kreeg; maar eigenlijk was het nog meer Lize's onwetendheid dan wel haar armoede, die Dora's hartje zoo bezwaarde. Want arme kinderen konden ook gelukkig zijn, had de juffrouw op de Zondagsschool gezegd, als ze maar schapjes waren van den Goeden Herder. Maar hoe zou Lize dit ooit worden, wanneer ze niemand had om haar te zeggen hoe ze dien Goeden Herder vinden kon? Hoe zou ze ooit in den Hemel komen, als ze den lieven Heiland niet kende, den Eenige, die haar er kon brengen? Als ze nu nog maar zóóveel leerde, dat ze den Bijbel kon lezen; daar stond toch alles in, wat ze weten moest. Haar moeder moest haar nog maar een poosje school laten gaan; ze had nu toch geen zusjes meer om op te passen. Maar wie moest dan het geld verdienen, nu haar moeder ziek was. Wachten tot ze beter was? Maar dat kon nog wel zoo lang duren; en Lize kon in dien tijd zelf wel ziek worden, en sterven; en wat dan?

Het was en bleef een moeilijk geval; en hoe Dora ook dacht, ze vond er geen raad op, tot ze op eens weer een van haar goede invallen kreeg. Als *zij* haar eens les gaf in het lezen? Ze wist nog goed hoe zijzelf het op school had geleerd, en had al haar oude leesboekjes nog, van nommer één af. Ze zou het best kunnen. 's Woensdags en 's Zaterdag had ze toch den heelen middag vrij. Als ze dan, in plaats van met haar vriendinnetjes in het Park te spelen, daar eens met Lize op een bankje ging zitten? Dan kon ze haar dáár les geven, zonder dat de bloemenhandel er veel onder leed. Ze geloofde stellig dat ze er een vlugge leerling aan zou hebben; ja, wie weet, als alles goed ging, of ze dan nog vóór den winter niet lezen kon! En als ze dan zóó ver was, zou ze haar tot belooning uit haar spaarpot een mooien Bijbel koopen, en daar zou ze dan inschrijven: *Aan Lize, van haar onderwijzeres* — hè nee, dat klonk te blufferig — *van haar vriendin Dora Overveen*. Ja, dat zou ze doen, als Pa en Moe het goed vonden; en dat zouden ze zeker, daar twijfelde ze niet aan. Als ze morgen wakker werd, zou ze het hun dadelijk vragen.

Met deze plannen sliep Dora eindelijk in, en het zou zeker geen wonder zijn geweest, als ze er dien nacht van gedroomd had.

VII.

Een bezoek van Tante Marie.

De beide volgende dagen waaide en stortregende het. Met haar regenmantel om en parapluïetje op ging Dora 's morgens naar school en kwam ze 's middags weer thuis. Lize kreeg ze niet te zien; en dit verwonderde haar niet. De grond in het Park was doorweekt en de boomen dropen. Wandelaars waren er met zulk weertje niet; wat zou Lize er dan doen?

's Woensdags was het droog, en scheen de zon weer; maar toen was Dora zóó verkouden, dat ze niet uit kon; en 's Zaterdags was ze nog niet beter. Dat speet haar geducht; want nu lag, voor die week althans, haar plan in duigen, en was Lize al vast twee leeslessen mis.

Toch was het ook hier alweer: „Een geluk bij een ongeluk.” Dora's tante namelijk, die op een buitentje woonde, aan den ingang van een dorp, een klein uur van de stad, was juist die week voor een poosje bij haar zuster, Dora's moeder, komen logeeren; en tante Marie was zoo'n gezellig mensch en had altijd zooveel te vertellen, dat Dora het wel prettig vond, dat ze net niet naar school hoefde nu Tante er was.

•

En tante Marie kon niet alleen prettig praten, maar ook met geduld en belangstelling luisteren naar de verhalen van anderen, al waren die ook nog zoo lang; — een kunst, die niet iedereen verstaat. — Raden en helpen deed ze ook gaarne, en dit maakte dat ze er heel wat te hooren kreeg. Ze was dan ook nog geen uur bij haar zuster in huis, of ze wist reeds alles van Lize, en had met Dora al afgesproken om, zoodra ze weer uit mocht, samen eens naar het Park te gaan, ten einde nichtjes vriendin, die zij zich, na de ontvangen beschrijving, reeds goed kon voorstellen, ook eens in levende lijve te zien.

Den tweeden Zondag na Tantes komst was het mooi, warm weer; en hoewel Dora nog wat hoestte, meende Moe toch dat de lucht haar nu geen kwaad zou doen. Eerst mocht ze naar de Zondagsschool, want die sloeg ze, zonder noodzaak, nooit over; en toen ging ze met Tante naar het Park, waar ze zeker geloofde Lize te zullen aantreffen.

Op haar gewone plaatsje, aan den ingang van het Park, stond ze echter niet.

„Misschien is ze den kant naar het bankje opgegaan, waar ik dien Zondag heb zitten lezen,” zei Dora tegen Tante. „Mogelijk wacht ze me daar wel; want, u weet, ik had haar toen dat boekje beloofd.”

Tante stelde voor, daar dan ook maar eens heen te wandelen. Doch het bankje stond ledig,

en hoe Dora ook naar haar uitkeek, Lize was nergens te zien.

„Misschien is ze ziek,” giste Dora, „of is haar moeder erger. Of weet u wat ook wel zou kunnen, Tante? Dat ze 's Zondags niet meer verkoopt, nu ik haar gezegd heb, dat dit niet goed is. Ja, dat zal het zijn! Ik dacht wel dat Lize een lief meisje was. Morgen zal ze er zeker wel weer zijn!”

Dit bleek echter een ijdele hoop; en toen het intusschen Donderdag geworden was, en Lize zich nog niet vertoond had, werd Dora werkelijk ongerust.

„Weet je haar adres niet?” vroeg Tante, die zelf ook veel arme vriendjes had op haar dorp, en ze dikwijls in hun woningen bezocht.

Maar het was in 't geheel niet bij het kleine meisje opgekomen om Lize naar haar woonplaats te vragen. Ze kende niet eens haar familienaam. Ze wist alleen maar dat ze Lize heette, en een zieke moeder had; dat was alles.

„Wacht,” zei Tante, toen haar oog op den langen agent viel, die wat verder op en neer wandelde, „agenten weten gewoonlijk nogal eens wat. Misschien kan hij ons wel helpen.”

„O ja!” riep Dora verheugd, „hij zal haar wel kennen; want hij loopt hier dikwijls; en laatst zag ik hem nog met haar praten. Dat is goed van u bedacht, Tante! U weet toch altijd raad!” En vol verwachting dribbelde ze voort naast tante Marie, die nu regelrecht op den

agent afging, en hem vriendelijk om de verlangde inlichtingen vroeg.

Het antwoord was geheel naar wensch. Ja, de agent kende dat magere, bleeke bloemenverkoopstertje wel, en haar vader nog beter. Hij had „dronken Sluiter” dikwijls genoeg „ingerekend”, en was er zelfs bij geweest, toen hij dood uit den Singel werd opgehaald. Hij wist dan ook precies te vertellen waar Lize woonde. Ook hij had haar de beide laatste weken in het Park gemist. De reden hiervan was hem echter niet bekend, en dus wist Tante geen ander middel om er achter te komen, dan er Lize zelf maar eens naar te gaan vragen.

Dora was verrukt over dit nieuwe voorstel van Tante, en hoopte maar dat ze mee mocht van Pa en Moe. Dezen hadden er gelukkig niets tegen; en zoo gingen ze saampjes, Tante en zij, dienzelfden dag nog op onderzoek uit. Moe's oude japon, die al dagen voor Lize klaar lag, was een te groot pak, anders had Dora die graag meteen maar meegenomen; maar Pa's kwartje had ze in haar porte-monnaie, en een klein pakje, met wat koffie, thee en rijst in haar hand. Tante moest eerst maar eens poolshoogte nemen, had Pa gezegd; en wanneer ze dan zag dat het er noodig en goed besteed was, zou hij er den volgenden dag den knecht wel eens met den wagen heenzenden; want mijnheer Overveen was niet gierig.

VIII.

Die goede Tante!

Het was een heele wandeling van de Parklaan naar de achterbuurt, waar Lize woonde. Dora was nooit die kanten uit geweest; maar Tante, die vroeger ook in de stad gewoond had, wist den weg nog goed te vinden, en de agent had het haar zoo goed uitgeduid, dat, eenmaal in het straatje, de woning ook spoedig gevonden was. Om echter zeker van haar zaak te zijn, vroeg ze, alvorens de donkere, steile trappen te beklimmen, aan de benedenburen of ze terecht was; en van dezen vernamen zij, dat vrouw Sluiter een paar weken geleden gestorven, en Lize voorloopig bij den schoenmaker aan den overkant in huis was.

Dora was geheel terneergeslagen door deze treurige tijding. Die arme Lize! Haar moeder ook al dood! Nu had ze niemand meer op de wereld. Wat had Dora een medelijden met haar! Ze moest moeite doen om niet hardop te gaan huilen, en volgde Tante, zonder een woordje te spreken, naar de woning van den

schoenmaker, kenbaar aan een uithangbord in den vorm van een rood geschilderde laars, die goed in het oog viel.

Het was het knapste huis uit de straat; het benedengedeelte althans, dat door den schoenmaker bewoond werd. Deurposten en vensterkozijnen waren schoon; voor de heldere ramen hingen dito gordijnen; en behalve den onvermijdelijken rommel in den hoek bij het raam, waardoor elke schoenmaker bij het uitoefenen van zijn vak noodwendig omgeven is, zag het er ook binnen zindelijk en opgeruimd uit.

Ofschoon baas Wikkers in de binnentredenden geen toekomstige klanten durfde begroeten, ontving hij hen toch even beleefd en vriendelijk, alsof zij hem de grootste bestelling kwamen doen. Zoo ook zijn vrouw, die het werk, waaraan ze bezig was, liet staan, en zich haastte voor ieder der bezoeksters een stoel klaar te zetten, terwijl tante Marie hen bekend maakte met de reden van hun komst.

Lize was juist niet in huis; ze was even een paar laarzen gaan wegbrengen, maar zou wel gauw terug zijn, als Mevrouw een oogenblikje wachten wilde. Tante wilde dit gaarne doen; en onderwijl begon het spraakzame schoenmakersvrouwkje al aanstonds een getrouw verslag te doen van de lotgevallen van het gezin Sluiter.

Het was een treurig verhaal, zooals alle

verhalen, waarin de flesch de hoofdrol speelt; een geschiedenis waarvan achteruitgang het begin, ruzie en armoede de voortzetting, gebrek, ziekte en dood het einde was.

„En is het meisje nu bij ú?” vroeg tante Marie, die haar met deernis aangehoord had.
„Ach ja,” was het antwoord. „Waar moest

het schaap zoo in eens naar toe, hé? Familie heeft ze niet, voor zoover ze weet; daarom zeg ik tegen mijn man: kom, zeg ik, laten *wij* haar maar zoolang nemen, tot er zich wat anders voor haar opdoet. Ik zeg altijd maar: we zijn in de wereld om elkander te helpen."

"Welja," liet baas Wickers zich van achter zijn werktafel hooren, terwijl hij even over zijn bril van den schoen opkeek, dien hij bezig was van een nieuwen achterlap te voorzien, „welja, we hebben gelukkig tot heden ons dagelijksch brood; en ik geloof dat het er ons niet slechter om zal gaan, als we het met een arme wees deelen."

Tante Marie was het hierin hartelijk met hem eens.

"Maar als het is dat ze niet in het een of ander gesticht komt, dan moet ze toch hoe eerder hoe liever haar eigen kostje verdienen; dat spreekt," vervolgde zijn vrouw, „want, ziet u, wij moeten het ook maar van het lappen hebben, en de verdiensten zijn tegenwoordig niet veel."

"Komt ze dan weer in het Park?" vroeg Dora, die dadelijk aan de leeslessen dacht.

"O nee, dat niet!" weerde vrouw Wickers af. „Die straatnegotie voor kinderen, daar moet ik niets van hebben. Wat u, Mevrouw? Daar groeien maar luiards en leegloopsters van, zeg ik altijd maar. Nee, ik wou een dienstje voor

haar zien te krijgen. Het is een handig ding; dat merk ik wel, als ze wat voor me doet. Kijk maar eens hoe mooi ze mijn ketel geschuurd heeft! Als ze maar wat beter in de kleeren zat, en er wat gezonder uitzag. Maar 't schaap is door en door verarmd, hé man? 't Gebrek keek haar de oogen uit toen ze bij ons kwam. Maar Mevrouw moest eens zien, hoe ze al bijgekomen is in die paar weken."

Als om de waarheid dezer woorden te staven, vertoonde Lize zich op hetzelfde oogenblik voor de geopende kamerdeur. Ze bleef verlegen op den drempel staan, toen ze de vreemde dame zag zitten; maar nauwelijks kreeg ze ook Dora in het oog, of er vloog een blijde lach, vergezeld van een donkeren blos over haar gezichtje. Zag ze wel goed? Was dat heusch haar lieve meisje uit het Park? Hoe kwam ze *hier*? En wat kwam ze doen?

Maar Dora gunde haar den tijd niet tot gissen, en sprong, onder den uitroep: „Daar is ze, Tante!" dadelijk van haar stoel en op Lize toe.

„Dag Lize!" riep ze, het meisje bij de hand nemend en mee naar binnen trekkend. „Kijk 's, daar zit mijn tante. Ik heb Tante alles van je verteld; en omdat we je in zoo'n tijd niet in het Park gezien hebben, zijn we samen hier gekomen, om te vragen, wat er aan scheelde. Want zie je," volgde er bedaarder, nadat ook tante Marie het bedremmelde kind eenige vrien-

delijke woordjes toegesproken had, „we wisten heelemaal niet dat je moeder dood was. Dat hebben we nu pas gehoord. Arme Lize! Hoe vreeselijk naar, dat je nu geen moeder ook meer hebt.”

Lize's eerste groote droefheid was voorbij. Ze had zelfs de laatste dagen niet meer geschreid, en zich, wel somber en zwijgend, maar toch met lust en ijver toegelegd op het werk, dat de goede vrouw Wickers haar te doen gaf; maar nu de oorzaak van haar verdriet haar weer zoo onverwacht in herinnering gebracht werd, kwamen de tranen weer te voorschijn.

„Misschien is je moeder nu wel in den Hemel,” troostte Dora, die altijd maar gaarne van iedereen het beste hoopte; „en dan is ze niet ziek en niet arm meer. Je weet, in den Hemel zijn alle menschen gelukkig.”

„Moeder had *toch* een Bijbel!” zei Lize met een plotselingen straal van blijdschap in haar betraande oogen. „En ze kon lezen ook!”

„Ja?” riep Dora verrast.

„Ja; hij lag in een hoekje van de kast; zoo komt dat ik hem nooit gezien heb. Moeder zei het, toen ik er dien Zondag naar vroeg; en toen heb ik hem er dadelijk uitgehaald; en toen heeft Moeder me er uit voorgelezen, van een groot Huis met vele woningen. En toen ze gelezen had, hebben we er samen over gepraat.”

„O, echt!” verheugde zich Dora.

„Maar toen is Moeder erg bedroefd geworden,” vertelde Lize verder. „En telkens als ik 's nachts wakker werd door het hoesten dat ze deed, hoorde ik haar praten. Ik denk dat ze dan tot den Heer in den Hemel sprak. Ik kon niet alles verstaan; maar gedurig hoorde ik haar zeggen: Heere Jezus, ontferm U mijner; Heere, wees me genadig.”

„Ja, dat is een gebed,” verzekerde Dora. „Toen de Heer op aarde was, verhoorde Hij de menschen altijd als ze Hem dat vroegen. Hij zal je moeder dus ook wel verhoord hebben, denk ik. En als jij nu ook in den Hemel komt, zeg, dan zal je daar je moeder weer terug zien. Daar moet je maar altijd aan denken, als je bedroefd bent.”

Terwijl Dora aldus bezig was haar vriendinnetje te troosten, was Tante over haar in druk gesprek met den schoenmaker en zijn vrouw.

Zooals gezegd, was tante Marie iemand, die graag hielp, niet alleen met woorden, maar, waar het noodig was, ook met daden. Daar kwam bij, dat ze zich nooit lang over iets behoefde te bedenken, alvorens tot handelen over te gaan; en zoo was ook nu, op het eerste gezicht van het verlaten weeskind, haar besluit al genomen. Ze had al dadelijk gezien dat Lize, zooals ze daar vóór haar stond, alles behalve een begeerlijk dienstmeisje was, en

het, zonder behoorlijke opleiding, nooit zou worden. Je kon haar wel omblazen, zoo zag ze er uit. Daarbij kende ze geen A voor een B, en moest ze dus beginnen met alles te leeren, wat ze noodig had te weten, om later onder fatsoenlijke menschen haar brood te kunnen verdienen. Bij den schoenmaker bestond daartoe geen gelegenheid; en nu vond tante Marie het den kortsten weg om Lize mee naar haar dorp te nemen en een plaats in haar eigen woning te geven. De dorpschoolmeester zou haar dan de noodige kundigheden kunnen bijbrengen, en Trui, Tantes dienstbode, kon haar leeren werken. De buitenlucht zou haar zeker ook goed doen; en zoo hoopte Tante mettertijd een flinke meid van haar te maken, die haar brood niet alleen verdiende, maar ook waard was.

Dora luisterde met innig genot, toen Tante haar, onder het naar huis gaan, dit alles liep te vertellen. Ze wist zich letterlijk geen raad van plezier, dat die arme Lize het nu opeens zoo goed zou krijgen, en had Tante nog nooit zóó lief gevonden. Nu zou ze lezen leeren, en nog een heeleboel meer; en dan nog wel van een echten schoolmeester, die toch altijd beter slag van onderwijzen had dan zij. Ook zou ze goede kleeren en volop eten krijgen, en in een prettig huis wonen; en als ze dan eenmaal zoover was, dat ze in een dienst kon gaan,

en Kee bij geval wegging, misschien zou Moe haar dan wel in Kee's plaats willen nemen. Dat zou leuk zijn!

Dora gunde zich nauwelijks den tijd om be-daard naar huis te wandelen, zoo verlangend was ze om Pa en Moe met het goede nieuws bekend te maken. De terugweg viel haar buitengewoon lang. Maar eindelijk kwam ze toch thuis; en hoewel Dora een beleefd kind was, en de groote menschen altijd het eerst liet binnengaan, stormde ze nu vóór Tante de deur in, om toch maar de eerste boodschapster van de goede tijding te zijn.

Kee begreep niet, toen ze het hoorde, waar Dora's tante zin in had. Om een kind van de straat zoo maar in je huis te halen! In haar plaats zou ze zich minstens nog eens twintig-maal bedacht hebben, alvorens tot zoo iets over te gaan. Maar ze paste wel op dat Dora haar gedachten niet raadde, want ze wilde niet opnieuw bij haar in ongenade vallen. Ze zei daarom maar niets, en hoopte er het beste van.

IX.

Een verandering, die ook een verbetering was.

Tante Marie liet er alweer geen gras over groeien. De weinige dagen, die zij nog bij Dora's ouders doorbracht, maakte zij zich ten nutte om het noodige voor haar toekomstig huisgenootje aan te schaffen; en reeds een week later vinden we Lize, van top tot teen in het nieuw, op Schoonoord, het vriendelijke buitentje van „haar Mevrouw”.

Niemand, die niet van de zaak afwist, zou uit de tegenwoordige Lize, in haar heldere, blauw katoenen jurk, met lang wit schort en gladgestreken, opgestoken haar, het arme, have-looze bloemenmeisje uit het Park herkend hebben. Ze kon zelf nauwelijks gelooven dat zij het was, wanneer ze zich, bij het aankleeden, in den kleinen spiegel op Trui's kamertje zag. En toch was het waar; maar, o, hoe geheel anders was nu haar leven! In plaats van zoo'n heelen dag ledig in het Park te staan, was ze nu van den ochtend tot den avond druk in de weer. En het was alles zulk prettig werk! Nog

heel anders dan bij vrouw Wickers, die haar ook niet op een stoel en stoof gezet had, zoolang ze bij haar was.

Het eerste, wat ze nu te doen had, als ze

's morgens beneden kwam, was, in de huiskamer bijvegen en stof afnemen en het ontbijt klaar zetten, wat Trui haar den eersten dag

al geleerd had, en waar ze al goed mee overweg kon. Na het ontbijt moest ze tante Marie helpen bij het in orde brengen van haar slaapkamer; en als dat gedaan was, hield deze haar een uurtje bij zich, om haar Bijbelsch onderrecht te geven; want Tante wist bij ervaring, dat de vreeze des Heeren het beginsel van alle wijsheid is. En waar zou ze, ook voor haar pleegkind, die hoogste wijsheid beter uit putten, dan uit de bron zelf, het eigen Woord van God?

Dat uurtje, waarin ze met tante Marie voor den grooten geopenden platenbijbel zat, veel grooter en dikker dan Moeders kerkboek, — vond Lize het prettigste van heel den dag. Met onverdeelde aandacht luisterde zij naar wat haar verteld werd van Adam en Eva, van Kaïn en Abel, van Abraham, Jacob en Mozes, en vooral naar de heerlijke geschiedenissen uit het Nieuwe Testament, die over den Heere Jezus handelden. Ze had een bijzonder goed geheugen, en door er veel over na te denken, wist ze, tot groote tevredenheid van haar mevrouw, den volgenden dag meestal nauwkeurig na te vertellen, wat ze den vorigen gehoord had.

In de namiddaguren liet tante Marie haar eenige malen per week brei- en naailes nemen bij een arm naaistertje, dat moeite had om aan den kost te komen, en zich hiermee ook alweer geholpen zag. En als het middagmaal afge-

loopen was, en ze Trui de vaten had helpen wasschen, ging ze naar het schoolhuis, waar meester haar elken avond een paar uren onder handen nam; want voor het onderwijs op de dagschool, waar ze bij zijn zesjarige leerlingen in de laagste klas had moeten zitten, was ze natuurlijk te groot. Met hart en ziel legde zij zich ook op deze lessen toe, en maakte zulke snelle vorderingen, dat meester er zelf over verwonderd was.

Ook lichamelijk begon Lize er op te verkomen. Haar wangen waren, tot groote voldoening van haar mevrouw, al merkbaar dikker en kleuriger geworden. Er kwam levenslust op het sombere gezichtje, en de blik van de groote, donkere oogen, schoon altijd nog ernstig, was niet droevig meer.

Zoo vlogen dagen en weken voor Lize voorbij; en ze gevoelde zich in haar tegenwoordig verblijf zóó gelukkig, dat ze zich nauwelijks verbeelden kon dat het oord „Ver boven 't prachtig sterrendak”, waar ze met Dora van zong, nóg heerlijker was. Ze hield met den dag meer van haar goede mevrouw. En Dora! — als Lize *iemand* lief had, dan was *zij* het; niet alleen omdat ze zulk een aardig kind was, maar in de eerste plaats omdat ze *haar* als de eigenlijke oorzaak beschouwde van haar tegenwoordig geluk. Want al was Lize nog jong, zoo was ze toch verstandig genoeg om

te begrijpen, dat tante Marie nooit naar haar omgezien, ja niet eens geweten zou hebben, dat er een Lize Sluiter bestond, indien Dora niet zoo vriendelijk voor haar geweest was, en haar, evenals zooveel honderden menschen, die ze dagelijks op haar weg ontmoette, onverschillig voorbij was gegaan. En dáár was Lize haar „lieve meisje” dankbaar voor met haar gansche hart.

Dora zelf was zich in het minst niet bewust, dat Lize *haar* iets te danken had. Ze vond het erg lief van Tante, dat deze haar arm vriendinnetje in huis genomen had, en haar van alles liet leeren; maar zonder eenig besef, dat, wat Tante deed, de voortzetting was van het werk, dat zijzelf begonnen had; en dat, zoo dit begin er niet geweest was, die gelukkige voortgang er ook niet had kunnen zijn.

De beide meisjes zagen elkander dikwijls; want Dora maakte nogal eens een snoepreisje naar Tante; vooral 's Woensdags- en 's Zaterdagmiddags, als er geen school was. Ze kon dat gemakkelijk doen, want de tram bracht haar tot vóór de deur; en ze mocht gerust alleen van Moe, want ze was altijd heel voorzichtig.

Het was voor Lize altijd een feest als Dora kwam. En Dora vond het, nu Lize er was, bij Tante nog veel prettiger en gezelliger dan vroeger. Gewoonlijk werd er bij die gelegen-

heden een nauwkeurig onderzoek naar Lize's vorderingen in het lezen ingesteld, dat altijd naar beider genoegen uitviel; want Dora was niet méér in haar schik, dan wanneer ze haar vriendin prijzen kon; en deze was op één pluimpje van *haar* nog meer gesteld dan op tien van den meester.

De groote vacantie, die al mooi begon te naderen, zou Dora gedeeltelijk bij haar tante doorbrengen; en dan, dacht Lize, toen ze dit hoorde, zou er niets meer ontbreken aan haar geluk. Ach, maar al te spoedig zou ze ontdekken, dat het volmaakte hier beneden niet te vinden is.

X.

Een slang in het Paradijs.

Ach, waren alle menschen wijs,
En wilden daarbij wèl, —
Deez' aarde ware een Paradijs!....

Maar, helaas, alle menschen *zijn* niet wijs, en *willen* niet wèl; vandaar dat onze schoone aarde zoo dikwijls het tegenovergestelde van een Paradijs te zien geeft. Dat is wel heel treurig; en wie het bejammert, die doe wat hij kan om althans het stukje wereld, waarin *hij* zich beweegt, weer zooveel mogelijk tot een Paradijs te helpen maken. Dat is een heerlijk streven, waarop de Engelen in den Hemel, ja, de Schepper van Hemel en aarde zelf, met welgevallen nederziet.

Zooals we in een vorig hoofdstuk zagen, was voor de arme Lize Sluiter de aarde ook eensklaps in een Paradijs herschappen; en als iedereen zoo welwillend voor haar geweest was als tante Marie en Dora Overveen, zou zij dit ook zeker voor haar gebleven zijn. Maar ongelukkig be-

vond er zich een derde in haar omgeving, die haar, reeds van het eerste oogenblik af, met vijandige oogen aanzag. Die derde was Trui, Tantes dienstbode.

Trui was een vriendin van Kee, de dienstbode van Dora's ouders. Hun uitgaansdagen vielen juist samen, en zoo spraken die beiden elkander nogal eens. Door haar was Trui dan ook geheel op de hoogte gebracht van Lize's vroegere omstandigheden. Ze was er niets over gesticht dat ze met zulk een kameraad voortaan haar kamertje zou moeten deelen; en nadat Kee haar met een bedenkelijk gezicht den raad had gegeven, tenminste maar te zorgen, dat ze haar sleutel niet op haar kastje liet zitten, werd Lize door haar reeds als een halve dievegge beschouwd.

Maar dit was het eenige, en ook het voor-naamste niet, wat Trui zoo tegen het nieuwe dienstmeisje innam. Er was ook afgunst in het spel; en dat is wel een van de meest gevaarlijke ondeugden. Door afgunst werd Kain een broedermoorder. En hoe velen na hem hebben door ditzelfde kwaad hun broederen, zooal niet lichamelijk, dan toch geestelijk vermoord, wat, ik zou haast zeggen, even slecht, voor den *hemelschen* Rechter althans even strafbaar is. *Wie zijn broeder haat is een doodslager*, heeft de Heiland gezegd; en haat wordt maar al te vaak uit afgunst geboren.

En waarom was Trui afgunstig op Lize?

Wel, je moet weten dat tante Marie, nog vóór ze met Lize kennis had gemaakt, al plan had, er nog een meisje bij te nemen, voor de bel en de boodschappen en ander licht werk; alles tot gemak van Trui, die het vorige jaar ernstig ziek was geweest en haar vroegere krachten nog niet geheel terug had. Nu had Trui een nichtje, een kind van haar zuster, voor wie ze dit dienstje juist geknipt vond. Ze had haar mevrouw dan ook al eens over Betje, zoo heette dat nichtje, gesproken. Naar het scheen had Mevrouw er toen wel ooren naar; en zoo was Betjes komst voor Trui en haar zuster in stilte reeds een uitgemaakte zaak. Tante Marie zelf echter had hieromtrent nog niets met zekerheid gezegd; en nu zij zoo ongezocht met een arme, onverzorgde wees in aanraking gekomen was, vond ze het den aangevezen weg om van Betje af te zien, en het eens met Lize te probeeren. Ging het, dan had *zij* een meisje, en het arme kind een goed tehuis.

Voor de andere partij was dit natuurlijk een leelijke misrekening. Trui was er zelfs vreeselijk boos om, en kon het haar mevrouw maar niet vergeven, dat deze haar eigen nichtje, een net meisje, van fatsoenlijke ouders, achterstelde bij een kind, dat „zoo maar van de straat was geraapt.” Ze paste echter wel op, dat ze haar boosheid niet toonde in tegenwoordigheid van

haar mevrouw; want deze was wel heel goed, maar nogal kort aangebonden; en dus vreesde Trui terecht, dat het wel eens op haar eigen ontslag kon uitloopen, als ze er veel drukte over maakte. Daarbij had ze een stille hoop, dat Mevrouw het op den duur met Lize toch niet schipperen zou. Zulke kinderen konden, volgens Trui, niet anders dan onhandig, slordig, brutaal en diefachtig zijn; en ze had zich van te voren al wijs gemaakt, dat Lize dit ook zou wezen.

Maar, o, wat was ze teleurgesteld, toen haar kameraadje juist het tegenbeeld bleek te zijn van het portret, dat ze zich van haar gemaakt had. Lize was handig, netjes, gewillig en vriendelijk. Ze nam Trui zooveel mogelijk uit de handen; en deed ze iets verkeerd, wat in het begin ook wel eens gebeurde, dan had ze er zelf spijt van, en zette ze nooit een lang gezicht, als ze haar werk moest overdoen.

Hoe meer ze echter haar best deed en hoe tevredener tante Marie over haar was, hoe geringer natuurlijk voor Betje de kans werd om in haar plaats te komen; en zoo werd de arme Lize, zonder het te willen of te weten, al meer en meer een doorn in het oog van Trui. Deze liet daar evenwel niets van blijken. Oogenschiijnlijk was ze zelfs heel vriendelijk voor haar jonge kameraad; en tante Marie dacht niet anders of die twee konden het samen opperbest vinden.

XI.

Tante Marie ziet vreemde dingen gebeuren.

„Waar mijn zilveren potlood toch is?” zei tante Marie op zekeren dag, toen ze iets wilde opschrijven. „Heb je het van morgen bij het opruimen niet gevonden, Lize?”

„Nee, Mevrouw,” was het antwoord, „ik heb het nergens gezien.”

„Ik heb het gisteren middag het laatst gebruikt, en meen dat ik het toen op mijn schrijftafel heb laten liggen.”

„Misschien is het er afgerold,” giste Lize, zich bukkend om nog eens onder de schrijftafel te zien. „Maar dan had ik het toch met vegen moeten vinden.” Toen kroop ze onder de groote tafel; maar ook daar lag het niet.

„Nu, we zullen onzen tijd maar niet langer verzoeken,” zei tante Marie, na nog eens onder de papieren op haar bureau gekeken te hebben. „’t Is morgen toch kamerdag, dan zal het vanzelf wel terecht komen.”

Maar dit bleek een ijdele hoop. Het potlood was niet gevonden, niettegenstaande al de

meubelen van hun plaats waren geweest; en dus kwam tante Marie tot het besluit, dat ze het dan zeker toch in haar zak gestoken, en met het uithalen van haar zakdoek hier of daar verloren moest hebben.

Het bleef echter niet bij dit ééne verlies. Een dag of wat later merkte ze op, dat haar voorraad postzegels, in het doosje op haar bureau, sedert zij er het laatst van gebruikt had, merkbaar kleiner was geworden; en toen ze kort daarop een nieuw kwartje uit haar porte-monnaie miste, dat ze zich niet kon herinneren uitgegeven te hebben, en daarna weer een dubbeltje, wist ze bepaald niet meer wat ze er van denken moest. Vroeger gebeurden zulke dingen nooit. Tante Marie was veel te precies, en paste veel te goed op haar zaken, om telkens wat kwijt te zijn; en Trui, die nu twee jaren bij haar in dienst was geweest, had haar nog nooit het geringste ontvreemd. Zou Lize — maar neen, dat kon ze toch ook niet denken. Misschien had ze haar porte-monnaie niet goed dicht gedaan, en zat het geld nog los in haar zak. Ze wilde de zaak eerst wat nader onderzoeken, alvorens iemand te verdenken, en ging dadelijk naar boven om al haar jazonzakken na te zien.

Ze begon met haar ochtendjapon, doch die zak was leeg. Toen kwam er een aan de beurt, die zij eenige dagen geleden, toen ze naar de

stad ging, aan had gehad; maar het eenige wat ze in dien zak voelde, was een vingerhoed. „Die hoort in mijn naaikistje,” dacht tante Marie, en haalde hem er uit; doch nu bleek, dat het niet haar eigen, maar Lize's vingerhoed was, dien ze een poos geleden zelf voor haar gekocht had. Ze begreep niet hoe die in *haar* zak verzeild kwam. Ze kon hem onmogelijk bij vergissing in plaats van den hare gebruikt hebben, want deze was haar veel te nauw. Bij eenig nadenken ging haar echter een licht op. Bij het uitstappen van de tram toch had ze het sleepband van haar japon getrapt, en die, thuiskomende, aan Lize gegeven om het er aan te naaien; en nu kon het best zijn dat Lize bij die gelegenheid den zak en de zich daarin bevindende porte-monnaie eens nagesnuffeld had, en haar vingerhoed, die haar wat wijd was, bij het uithalen van haar hand, ongemerkt van haar vinger was geglipt, en in den zak was blijven zitten. Sedert dien tijd had ze juist dat kwartje gemist, en ze twijfelde niet of het dubbeltje was later op dezelfde wijze verdwenen; ja, wie weet of ook het potlood dien weg niet was opgegaan.

Maar wat kon het kind tot die herhaalde diefstallen bewogen hebben? Kreeg ze dan niet ruimschoots wat ze noodig had? Dat zoo'n zilver potloodje haar tegen had gelachen; maar wat moest ze met die postzegels doen? Daar

sprak bepaald een zucht tot stelen uit. Ze had immers nooit brieven te schrijven. En waar wilde ze dat geld voor gebruiken? Tante Marie wilde er terstond het hare van hebben, en riep aan de trap: „Lize, kom eens hier!”

Haar stem klonk niet zoo vriendelijk als anders. Nu, dat is te begrijpen. Het is altijd een onplezierige gewaarwording, zich in iemand teleurgesteld te zien.

„Hier is je vingerhoed, Lize,” zei ze heel effen, toen het meisje boven was.

„O, dank u!” riep Lize, blij. „Ik heb er al overal naar gezocht.”

„Hij zat in *mijn* zak,” vervolgde tante Marie, het meisje strak aanziende.

„In *uw* zak, Mevrouw?” Lize zette een paar groote oogen op.

„Ja, in den zak van mijn grijze japon. Hoe komt hij daar?”

„Ik weet het niet, Mevrouw,” antwoordde Lize verwonderd.

„Niet? Weet je dan niet meer dat ik je die japon gegeven heb om er het band aan te naaien?”

„Jawel Mevrouw,” zei Lize, nog altijd even verwonderd; „en dat heb ik toen ook gedaan. Maar hoe mijn vingerhoed daarbij in uw zak gekomen is, weet ik heusch niet.”

„En weet je dan ook niets van mijn portemonnaie, die er inzat?”

Lize begreep maar niet wat haar mevrouw bedoelde. De vreemde toon, waarop ze werd toegesproken en de strenge, onderzoekende blik, dien ze onafgebroken op zich gevestigd zag, brachten haar heelemaal in de war. Ze kreeg een kleur, en schudde zwijgend van neen.

„En ook niet van het nieuwe kwartje dat er inzat?” vroeg haar mevrouw verder.

„Maar Mevrouw!” riep Lize, terwijl haar de tranen in de oogen sprongen. „U denkt toch niet . . . ?”

„Wil ik je eens zeggen wat ik denk?” viel tante Marie haar in de rede. „Ik denk dat je vingers wat te lang zijn, meisje, en dat ik je niet meer vertrouwen kan, zooals ik totnogtoe gedaan heb. Er is in den laatsten tijd telkens wat weg; dat gebeurde vroeger nooit. Neen, nu geen maars. Beken liever dadelijk schuld, in plaats van de zaak met liegen nog erger te maken.”

Toen Lize echter volhield dat ze niets te bekennen had werd tante Marie boos. „Als je nu nog niet eens de waarheid zeggen wil ook, ga dan maar uit mijn oogen,” sprak ze; en het schreiende meisje bij den arm nemende, bracht ze haar de kamer uit, en sloot de deur achter haar dicht.

Tante Marie was geheel ontstemd. Neen, dat had ze niet achter Lize gezocht! Maar was het bij slot van rekening wel te verwonderen?

Welk een opvoeding had het arme kind ook gehad! Uit welk een omgeving was ze gekomen! Als ze nu ten minste haar schuld maar wilde belijden. — Misschien had ze haar door haar strengheid vrees aangejaagd, en zou ze eerder tot bekentenis gekomen zijn, als ze haar wat vriendelijker had toegesproken. Of zou ze werkelijk onschuldig zijn, en zij haar verkeerd beoordeeld hebben? Maar het geld kon toch niet uit haar beurs, en de postzegels uit het doosje loopen! En wie anders zou de schuldige moeten zijn? Vóór Lize in huis was, waren zulke dingen immers nooit gebeurd. En dan die vingerhoed? Was die geen afdoend bewijs voor haar schuld? Ze riep Trui binnen, vertelde haar het heele geval, en vroeg of zij ooit reden had gehad om aan Lize's eerlijkheid te twijfelen.

„Nu, Mevrouw,” zei Trui met een bedenkelijk gezicht; „ik heb er niet van willen spreken; maar nu u er over begint, moet ik zeggen: ja. U kent dat blauwe dasje wel van me? Dat is in mijn heele kastje niet meer te vinden; en op straat verloren heb ik het niet; dat weet ik zeker. En mijn oorbellen zie ik ook niet meer. Er is wel niet veel aan verbeurd; het zijn maar een paar glazen dingen, die ik toch niet meer draag. Maar een mensch wil toch graag weten waar zijn boeltje blijft, zeg ik maar.”

„Maar daar *had* je over moeten spreken,

Trui!" riep tante Marie verontwaardigd. „We moeten het kwaad tegengaan, in plaats van het oogluikend toe te laten.”

„Dat is zoo,” beaamde Trui. „Maar al zijn die dingen nu weg, daarom wil ik nog niet met zekerheid zeggen dat Lize ze heeft.”

„Ik zou niet weten wie ze anders kon hebben,” zei tante Marie. „En het moet maar dadelijk uitgemaakt worden ook. Roep Lize nog eens hier.”

„Ach, Mevrouw, val er haar maar niet te hard om,” pleitte Trui. „U moet altijd denken, 't is maar een straatkind. Als het Betje zoowel was, zou ik zeggen: Ze heeft goed wat verdiend; want die is er niet naar opgevoed, weet u. Trouwens, Bet zou zoo iets nooit doen.”

Dit zeggende ging Trui heen om Lize te roepen, die een oogenblik later met behuilde oogen verscheen.

Nogmaals werd ze ondervraagd, nu ook over Trui's bezittingen, maar ze hield schreiende vol, dat ze niets weggenomen had. Ze had die oorbellen van Trui zelfs nooit gezien; en hoe die vingerhoed daar gekomen was, wist ze ook niet.

„Dan maar de proef op de som, en mee naar je kamer,” zei tante Marie, „dan zal ik zelf wel eens zoeken.” En jawel, bij het uithalen van het kastje, waarin Lize's kleeven lagen, kwam al het vermiste voor den dag.

Daar waren de postzegels met het nieuwe kwartje en het dubbeltje, alles bij elkaar in een papiertje gewikkeld; een plank lager lag

het dasje van Trui; en in een hoekje onderin lagen de oorbellen en — het zilveren potlood.

Tante Marie was nu meer bedroefd dan boos. Ze sprak Lize ernstig toe, maar gaf haar

meteen de verzekering, alles te willen vergeven en vergeten, en net te zullen doen of er niets gebeurd was, zoodra ze slechts schuld bekende en beterschap beloofde.

Maar Lize deed noch het een noch het ander. Schreien deed ze ook niet meer, en spreken kon ze evenmin. Geheel verbluft had ze toe staan zien, toen het een na het ander uit haar kastje werd gehaald, en was bij dit gezicht te verschrikt om te luisteren naar wat haar mevrouw zeide. Deze beschouwde haar ontsteltenis als een gevolg van de ontdekking, en meende 't best te doen met haar een poosje alleen te laten, vast geloovende dat Lize wel berouw zou krijgen en vergeving zou komen vragen, als ze eerst maar eens rustig had nagedacht over haar gedrag.

XII.

Waar is Lize?

Nauwelijks was Lize alleen, of ze barstte uit in hartstochtelijk weenen. Nog nooit had het arme kind zich zóó ongelukkig gevoeld. Ze wierp zich op den grond voor haar bed, verbergde haar gelaat in de dekens, en schreide zoo een tijd lang geheel gedachteloos voort. Eindelijk kwam ze tot bedaren, met een gevoel alsof een benauwde droom haar had verschrikt; maar een blik op het geopende kastje overtuigde haar van de werkelijkheid. Ze stond op en zette zich op den rand van haar ledikant, terwijl ze haar best deed geregeld na te denken; maar hoe ze ook dacht, het bleef haar een raadsel hoe al die dingen weg, en in haar kastje kwamen. En dan dat potlood, waar ze zelf zoo naar had gezocht! Iemand moest dat alles er in gelegd hebben, dat sprak vanzelf. Maar wie? En waarom? Lize peinsde zich suf, maar zonder een antwoord op die vragen te vinden. De schijn was haar tegen, dat was maar al te waar. Wat

moest haar mevrouw toch wel van haar denken, die goede mevrouw, die altijd zoo vriendelijk voor haar was, en aan wie ze zooveel te danken had? Wat moest ze haar een ondankbaar schepsel vinden! Ze had wel dadelijk naar haar toe willen vliegen, om nog eens te zeggen dat ze onschuldig was. Maar ze durfde niet. Mevrouw wilde haar immers niet gelooven. O, dat was nog het ergste van al. En Dora! Wat zou die wel van haar zeggen, als zij het hoorde! Ze had nu juist vacantie. Morgen ochtend zou ze komen, en veertien dagen blijven. Lize had al weken vooruit op dat langdurig bezoek gevlact. En nu? Ach, nu zou ze haar maar liever nooit meer onder de oogen komen; want Dora zou natuurlijk haar tante eerder gelooven dan haar. En Trui zou nu zeker ook wel boos op haar zijn! Ach, was ze maar nooit hier in huis gekomen! Leefde haar moeder nog maar! Was ze maar liever het arme bloemenmeisje gebleven! Toen verdacht niemand haar, en hoefde ze niet bang te zijn om haar lieve meisje te ontmoeten!

Tante Marie verkeerde intusschen in een niet veel opgewekter stemming. Ze was heel ontevreden op Lize, maar had tegelijkertijd erg met haar te doen. Ze was een gevoelig kind, en moest zich in haar tegenwoordigen toestand zeker heel ongelukkig gevoelen. Ze had immers al genoeg geleerd, om te weten

dat ze groot kwaad had gedaan. Waarom kwam ze dan niet om haar schuld te belijden? O, als het arme kind eens wist hoe ze er naar verlangde, haar vergiffenis te kunnen schenken; ja, haar die in haar hart al lang geschonken had!

Het was nu geheel donker geworden. De klok had zelfs het uur reeds aangewezen, waarop Lize, die 's morgens vroeg op moest, gewoon was naar bed te gaan; en nog altijd zat tante Marie met ongeduld het bekende tikje op haar kamerdeur af te wachten.

„Zou ze nu toch heusch naar bed zijn gegaan zonder eerst bij me te komen?” dacht ze. „Maar ze mag zóó niet gaan slapen!”

Daarop ging ze naar boven, naar het dienstbodenkamertje. Het was er donker en stil. „Lize!” riep ze; maar er kwam geen antwoord.

„Zou ze al slapen?” dacht tante Marie, en streek een lucifer aan; doch voor zoover ze bij dit schijnsel zien kon, was het kamertje ledig. Toen ging ze weer naar beneden, meenende haar in de keuken te zullen vinden; maar volgens Trui was Lize daar sedert het gebeurde, nu een paar uren geleden, in het geheel niet geweest.

Verwonderd nam tante Marie nu de keukenlamp op, en ging nogmaals naar boven; maar hoe zij en Trui ook zochten, nergens in het geheele huis was Lize te zien.

Tante Marie was hevig verschrikt. Lize's verdwijning was haar een bewijs te meer van haar schuld. Maar waar kon het kind op dit late uur heen zijn? Haar laatste hoop was op

den tuin of de schuur gevestigd. Ook dáár werd gezocht, doch zonder haar te vinden.

Nu was tante Marie ten einde raad. In eigen

persoon liep ze den weg op, en het geheele dorp af; maar daar ze Lize beloofd had, zoo ze slechts de waarheid zeide, er nooit aan iemand een woord van te zullen vertellen, en daarbij de stille hoop koesterde, dat ze wel spoedig uit eigen beweging terug zou komen, wilde ze, om geen opzien te wekken, liefst nog geen navraag doen.

Trouwens de meeste dorpingen waren al in de rust. Alleen bij den tuinman, waar Lize dikwijls kwam, ging ze even hooren; en toen ze haar dáár ook niet vond, liep ze even bij den meester aan, om hem het gebeurde te vertellen.

Nauwelijks had de goede man het gehoord, of hij zette zijn hoed op, en ging insgelijks aan den zoek; maar na langen tijd kwam ook hij onverrichter zake terug, evenals Trui, die een anderen kant was uitgezonden. 't Was onder al die bedrijven al heel laat geworden en dus zat er niets anders op dan het verdere onderzoek, hoe noode ook, tot den volgenden morgen uit te stellen.

Zooals te denken is deed tante Marie dien nacht geen oog dicht, en verkeerde zij voortdurend in doodelijke onrust. Ze vergat bijna dat Lize kwaad had gedaan, en verweet zich gedurig dat ze haar wellicht vrees had aangejaagd door haar vertoornden blik en onvriendelijke woorden. Ach, waarom had ze zich

niet bedwongen, en het arme kind wat zachter toegesproken!

Tot diep in den nacht bleef ze voor het raam van haar slaapkamer staan, die op den weg uitzag, nog altijd hopen de Lize's voetstap te zullen hooren, of bij het maanlicht haar tengere gestalte van achter de boomen te voorschijn te zien komen. Maar alles bleef stil.

Vermoeid van het wachten ging tante Marie eindelijk naar bed; doch niet om te slapen; en bij het aanbreken van den dag stond ze alweer op, tusschen hoop en vrees zich afvragend, wat deze nieuwe dag zou opleveren ten opzichte van haar verloren schaap.

XIII.

De liefde denkt geen kwaad.

Toen de hoop, dat Lize in de vroege morgenuren terug zou komen, ijdel bleek, kon tante Marie het in huis niet langer houden. De gedachte dat haar mogelijk een ongeluk overkomen was, of ze opnieuw alleen en onverzorgd in de wijde wereld stond, liet haar geen rust. Zonder haar ontbijt te hebben aangeroerd begaf zij zich stadwaarts, in de veronderstelling dat Lize wellicht een schuilplaats gezocht had bij haar vriend den schoenmaker, waar zij haar het eerst had ontmoet. Op weg daarheen moest ze het huis van Dora's ouders voorbij, en wat was natuurlijker dan even den winkel binnen te loopen, en hun met een enkel woord het doel van haar tocht te verhalen?

Het ontbijt was daar juist afgeloopen, en ieder was even verwonderd over Tantes vroegtijdig bezoek. Dora, die haar 't eerst had zien komen, liep haar, als naar gewoonte, stralende te gemoet. Ze dacht dat Tante haar kwam afhalen, en wilde al lachende gaan vertellen, dat ze nog niet eens klaar was met het pakken van haar reistaschje, en het kleeden van haar pop,

die mee uit logeeren mocht; maar ze schrikte van Tantes ernstig gezicht, en meer nog van het slechte nieuws, dat deze kwam brengen.

Tante maakte haar bezoek maar heel kort. Ze had geen geduld lang te vertoeven. Eerst wilde ze naar baas Wickers, op wien haar laatste hoop gevestigd was. Vond ze haar dáár niet, dan ging ze gauw weer naar huis, om te zien of Lize in dien tusschentijd misschien terug was gekomen; en zoo niet, dan zou ze onmiddellijk opnieuw naar de stad komen, om bij de politie aangifte van haar verdwijning te doen.

Dora was geheel terneergeslagen door wat ze hoorde, en daarbij een en al verontwaardiging, omdat Tante werkelijk geloofde dat haar vriendin gestólen had. Wat háár betrof, ze geloofde er niets van; en ze zou het nóóit gelooven, al hield ook de heele wereld het vol. Lize zou zoo iets nooit doen, daarvoor kende ze haar te goed. Het moest bepaald een vergissing zijn. Iemand, die een hekel aan Lize had, moest al die dingen weggenomen en in haar kastje gestopt hebben, om haar in verdenking te brengen. Dat kon best, en het zou wel zoo wezen ook; ze had zulke dingen zelf wel eens in een boekje gelezen. Wie dan zoo verschrikkelijk valsch had moeten zijn om dat te doen? Ja, dat wist ze niet. Zij begreep niet dat *iemand* een hekel aan die goede Lize kon hebben. Maar Lize zelf had het niet gedaan,

daar bleef Dora bij. Ze hield daarvoor veel te veel van tante Marie; en ook al hield ze niets van haar, dan zou zij het tòch niet gedaan hebben. Dora was er zeker van, en het zou wel eens uitkomen ook.

Met een tranenvloed besloot ze haar pleidooi, zóó had ze zich opgewonden. Ze was graag mee naar baas Wickers gegaan; maar met zulk een behuild gezicht kon Tante haar niet meenemen. Tante vertrok dus alleen, terwijl Kee, die het ontbijt af kwam nemen, Dora's verdriet nog kwam vermeederen, door haar met een zekere zelfvoldoening te vragen: „Nu, Doortje, wat heb ik gezegd? Had ik nu geen gelijk, toen ik je waarschuwde voor zulk volkje?”

„Ach ja, ondank is 's werelds loon,” zuchtte Dora's moeder. Maar van Lize had ze zoo iets toch niet verwacht. Dat stille, bescheiden kind, met haar ernstig gezicht; neen, dat zou ze niet achter haar gezocht hebben! Het speet haar werkelijk; ze mocht haar graag. Toch, haar onvoorwaardelijk veroordeelen wilde ze niet. Kon het niet waar zijn, dat Lize een verborgen vijand in haar omgeving had, gelijk haar kleine Dora zoo stellig geloofde? De menschen konden toch soms zoo afgunstig op elkander zijn. Natuurlijk wilde mevrouw Overveen niemand van zulk een laagheid beschuldigen; maar bij nadere beschouwing vond ze het toch opmerkelijk dat Kee, toen ze haar

het gebeurde vertelde, dadelijk zei: „Lize weg? Nu, daar zal Trui wel niet rouwig om zijn. Nu kan ze haar nichtje Betje in haar plaats tot hulp krijgen!” Ook herinnerde ze zich nog heel goed dat Kee, toen het besloten was dat Lize bij tante Marie in huis zou komen, tot haar gezegd had: „Dat is een klontje boter uit Trui's pap! Ze had er al stellig op gerekend dat haar nichtje bij Mevrouw zou komen.” Nog eens, mevrouw Overveen wilde niemand beschuldigen; maar in de tegenwoordige omstandigheden vond ze deze uitspraken van Kee, zoo losweg daarheen geworpen, toch van genoeg belang, om ze haar zuster, toen deze, helaas zonder Lize, van baas Wikkers terugkwam, eens even onder vier oogen mee te deelen.

In het eerst wierp tante Marie de gedachte, dat Trui iets met de zaak te maken zou hebben, zoo ver mogelijk van zich. Trui was altijd even goed en aardig met Lize geweest. Ze had haar gisteren zelfs nog voorgesproken. En wat was ze niet ongerust over haar; en wat had ze niet helpen zoeken! Maar als ze dan weer eens goed nadacht over die gezegden van Kee, en zich daarbij Trui's teleurgesteld gezicht voor den geest haalde, toen ze voor 't eerst hoorde dat niet Betje, maar Lize het nieuwe dienstmeisje zou zijn, kon ze toch niet nalaten zich af te vragen, of Trui er dan toch inder-

daad meer van zou weten, en de arme Lize bij slot van rekening toch onschuldig zou zijn.

Terwijl tante Marie zich onder het naar huis trammen met deze overdenkingen bezig hield, zat Dora nog altijd over haar arm, verloren vriendinnetje te treuren. Ze vergat heelemaal, dat ze de kleeren van haar pop nog moest inpakken, en er van haar zelf ook nog verscheidene dingen in het taschje moesten. Ja, ze gaf eigenlijk om de heele logeerpartij niet meer, en was maar blij, dat Tante, wier hoofd er nu ook niet naar stond om gasten te ontvangen, er niet over gesproken, en haar niet meegenomen had. Nu Lize weg was, zou ze het toch niet prettig vinden op Schoonoord.

Mevrouw Overveen had medelijden met haar kleine meid, en zocht tevergeefs haar gedachten af te leiden door haar het een en ander te doen te geven. Een wandelingetje, meende ze, zou nog het beste zijn; dan moest ze ten minste haar tranen drogen; en dus stelde ze Dora voor met Willem, haar oudste broertje, een poosje uit te gaan.

Dora had er niets geen zin in; maar ze wist dat ze er Moe plezier mee deed. Broer moest veel in de lucht, en er was niemand anders, die vóór de koffie met hem gaan kon. En dus ging ze, als een gehoorzaam kind, naar boven, om haar hoed te halen.

Maar haar gedachten bleven bij Lize. Waar

zou ze op dit oogenblik zijn? Waar zou ze vannacht geslapen hebben? Zou ze wel een ontbijt hebben gehad? Wie weet wat een honger ze had! Waarom zou ze toch weg zijn geloopt? Zou ze nu nooit meer terugkomen? O, als ze maar geen ongeluk had gekregen! Als ze in het donker maar niet in het water was geloopt! Er was zoo'n diepe sloot tusschen Tantes tuin en den weg! Zou Tante wel goed gezocht hebben? Wie weet of ze nog niet hier of daar in een hoekje zat. O, wist ze toch maar waar ze was!

Maar — „de Heer weet het!” Als een blijde lichtstraal viel deze gedachte in Dora's hartje. „De Heer hoort en ziet en weet alles. Hij weet dus ook wel waar Lize is. En als ik het Hem vraag, wil Hij zeker wel maken, dat wij het ook te weten komen. O, dat zou heerlijk zijn! Ik zal het dadelijk doen!”

Zoo dacht Dora, en een volgend oogenblik lag ze op haar knieën vóór haar ledikant, en stortte ze haar klein bedroefd hart uit voor Hem, wiens oogen de gansche aarde doorloopen, en voor wien niets bedekt of verborgen is.

Het bidden had haar goed gedaan. Ze geloofde zeker dat de Heer haar gebed verhooren zou. En toen ze een oogenblikje later met haar hoed op beneden kwam, merkte Moe met blijdschap op, dat haar gezichtje niet half zoo neerslachtig meer stond als even tevoren.

XIV.

In het Park.

Als Dora uitging was het gewoonlijk naar het Park, het groote aantrekkingspunt voor alle mogelijke wandelaars. Daar waren lommerrijke boomen en mooie bloemen, groote vijvers met eenden en zwanen, breede, effen wandelpaden, waar, behalve voor voetgangers, ook ruimte was voor sportkarren en kinderwagens, en smallere, minder bezochte laantjes, waar de jeugd, zonder de groote menschen te hinderen, zoo echt krijgertje en verstoppertje spelen kon; en overal bankjes, om uit te rusten, en te praten of te lezen, al naar je er zin in had.

Maar welke voordeelen het Park den bezoekers ook bood, de geschiktste plaats om Lize te vergeten was het, voor Dora althans, niet. Mevrouw Overveen had daar zeker niet aan gedacht toen ze haar dochtertje uitzond, anders zou ze haar voor ditmaal wel een ander tochtje hebben aanbevolen.

Overal verbeeldde Dora zich Lize te zien; nu eens als het arme bloemenmeisje van vroeger,

met haar versleten jurk, en mager, droevig gezichtje; en dan weer als het nette dienstmeisje van tante Marie, met haar lang, blauw japonnetje en helder wit schort.

Even over de breede, platte brug, die naar het Park leidde, stond nu een ander haveloos meisje, ook met bloemen te koop. Dora had haar in den laatsten tijd al dikwijls daar gezien, en ook wel eens een roosje van haar gekocht, maar haar nooit zoo aardig gevonden als Lize. Vandaag had ze geen lust om te koopen; maar toen ze in het voorbijgaan: „Neen,” zeide, bleef het meisje heel brutaal een eind naast haar voortloopen, onder een klagend: „Toe, juffrouwtje, koop er nou een!” het roosje, dat ze in de uitgestrekte hand hield, haast tegen Dora's neus duwend. En toen ze eindelijk aftrok, omdat ze toch geen gehoor kreeg, hoorde Dora zich naropen: „Kale medam!” Neen, *dat* zou Lize niet gedaan hebben, al had ze ook nooit iets van haar gekocht. Maar, Lize was ook een fatsóenlijk bloemenmeisje, zoo dacht Dora, en de verzuchting kwam in haar op: „O, stond die goede Lize daar nog maar met haar roosjes, in plaats van dat brutale kind. Dan was ze nog wel arm, maar dan wist ik ten minste waar ze was.”

Een onweerstaanbare begeerte dreef Dora naar het eenzame bankje, waar ze op dien Zondagmiddag met Lize gezeten, en voorgoed vriendschap met haar gesloten had.

Het was in de morgenuren altijd heel stil in die afgelegen laantjes. Ook nu ontmoette zij er niemand, terwijl ze, met Willem aan de hand, langzaam voortdrentelde. Het bankje zou ook wel ledig zijn. Ze hoopte het maar, want ze wilde er een poosje gaan zitten, en zich verbeelden dat Lize weer naast haar zat. Tot haar teleurstelling bemerkte ze echter in de verte reeds, dat de bank bezet was, want ze zag iets blauws. Dat deed haar alweer aan Lize's jurken denken.

Hoe nader ze kwam, hoe zichtbaarder de gestalte natuurlijk werd, tot ze eindelijk duidelijk een meisje onderscheidde, in half liggende houding, met den rug naar haar toe. Het gezicht kon ze niet zien, want het hoofd was voorover gebogen, en rustte op den arm, die op de leuning van de bank lag. Maar Dora had al genoeg gezien. Met een vaart, die Willem deed denken dat Zus krijgertje ging spelen, snelde ze, buiten zichzelf van blijdschap, op de bank toe, en sloeg, onder den uitroep: „O, Lize, ben je 't heusch?!” haar armen om den hals van de slaapster.

Lize — want Dora had goed gezien — schrikte wakker toen ze zoo luid bij haar naam werd geroepen. Schuw keek ze om zich heen, als wilde ze zich bezinnen waar ze was; maar nauwelijks had ze Dora bemerkt, of ze sprong op en wilde wegloopen.

Maar Dora hield haar vast. „O, lieve, lieve Lize!” riep ze; „loop toch asjeblieft wéér niet weg! Ik ben zoo blij, dat ik je gevonden heb! Heb ik je doen schrikken, zeg? Kom, wees

maar niet bang. Ik ben Dora, je vriendin, en ik weet alles; maar ik geloof er niets van, hoor, neen niets!” En weer pakte zij het ont-

stelde meisje, en kuste haar, met onstuimige hartelijkheid.

Er viel Lize een pak van het hart toen ze hoorde, dat Dora er werkelijk reeds alles van wist; en het deed haar o zoo goed, dat *zij* althans nog vertrouwen in haar stelde. Ze was er haar lieve, kleine meisje hartelijk dankbaar voor, ofschoon ze haar gevoel nog niet anders kon uiten dan in een stroom van tranen.

Dora zette zich naast haar neer, haar arm om Lize's hals, en bestormde haar met vragen. „Waar ben je toch geweest, zeg? En waarom ben je weggelopen? Tante heeft overal naar je gezocht, en ze is nòg aan 't zoeken. En o, ze is zoo ongerust! Zeg, Lies, waarom heb je dat toch gedaan, en laat je ons allemaal zoo in den angst zitten?”

„Ik weet het niet! Ik *kon* niet langer blijven!” snikte Lize; en al schreiende begon ze te vertellen, hoe ze de gedachte niet verdragen kon, aldoor ergens te zijn, waar men haar verdacht, en wantrouwde, en voor ondankbaar hield; en hoe ze daarom in haar wanhoop tot het besluit was gekomen om maar weg te gaan, en maar weer zooals vroeger haar brood te gaan verdienen. En hoe ze zoo, toen het donker was geworden, ongemerkt het huis uitgeslopen was; en daar ze zoo vroeg in den avond het dorp niet door wilde, uit vrees van gezien te worden, zich zoolang verscholen had in een loods,

die daar ergens aan den weg stond, vlak bij een huis, dat daar gebouwd werd. Daar was ze achter een stapel planken gekropen, en had ze den nacht doorgebracht. Maar ze was aldoor wakker gebleven; en zoodra het licht begon te worden, had ze haar schuilplaats verlaten en haar vlucht voortgezet. Alles sliep nog, toen ze de dorpsstraat doorging, en ook op haar weg naar de stad had ze bijna niemand ontmoet. Ze was van plan naar den tuinman te gaan, van wien ze vroeger haar bloemen had. Dat was een goeie man, en ze hoopte, dat die haar wel aan een oud mandje en wat roosjes zou willen helpen, om weer op gang te komen; want geld om hem te betalen had ze niet. Die wilde ze dan verkoopen; maar in een andere stad, ver weg; zóó ver, dat niemand haar uit kon vinden. Maar eer ze voorgoed wegging, wilde ze nog eens afscheid nemen van het Park, waar ze vroeger zoo dikwijls had gestaan, en van het bankje, waar ze van Dora voor 't eerst van den Heer en den Hemel gehoord had. — Het was nog heel vroeg toen ze daar aankwam, vertelde ze verder. Ze voelde zich moe en flauw, en wilde graag even rusten; heel even maar; want vóór er menschen kwamen, moest ze weer weg. En zoo was ze gaan zitten; en toen ze zat, voelde ze pas hoe slaperig ze was. Haar oogen vielen dicht, en ze wist nog hoeveel moeite ze deed om ze open te houden.

Dit was het laatste wat ze zich herinnerde. „Was ik toen maar opgestaan en heengegaan,” zoo besloot ze haar verhaal, „dan zou ik hier niet in slaap gevallen, en misschien nooit gevonden zijn!”

„O, Lize, wou je dat heusch?” riep Dora. „En ik ben juist zoo blij, dat ik je gevonden heb! Maar kom nu gauw mee naar huis. Slaap heb je nu toch niet meer. Pa en Moe zullen ook zoo blij zijn! En dan kan je een lekkere boterham krijgen en een glas melk. Kom, ga gauw mee! Tante komt straks ook weer bij ons. Wat zal dat leuk zijn, als Tante je dan ineens weer ziet!”

Maar een ontmoeting met tante Marie was juist waar Lize het meest voor terugschrikte; want haar geweten begon haar te verwijten, dat, hoe onschuldig ze ook was aan die diefstallen, ze toch heel verkeerd had gedaan met zoo maar stilletjes uit haar dienst weg te loopen, en haar mevrouw zooveel onrust en moeite te bezorgen. Zeker zou Mevrouw er erg boos om zijn, dacht ze; en dáár was reden voor, dat gevoelde Lize wel.

„Kom, zeg, we moeten voortmaken,” drong Dora, toen ze zag dat Lize aarzelde. „Tante is nu naar haar eigen huis, om te zien of je onder de hand ook teruggekomen bent; maar dat is al een heele poos geleden. En als je er niet was, zou Tante dadelijk weer naar

de stad komen, om het aan de politie te vertellen; en dan gaan al de agenten naar je zoeken, en dan kom je in de krant, en dan weet de heele wereld het. Ik weet niet of Tante rechtdoor naar het politiebureau gaat; maar in ieder geval moet ze toch ons huis voorbij; en dan zal ik wel aan de deur gaan staan en haar roepen. Maar dan moeten we gauw gaan, anders is ze al voorbij. Die arme Tante! Ze verlangt zoo naar je, en zal zoo blij zijn als ze je ziet.”

Tegen dien drang was Lize niet bestand. In den grond verlangde zij even hard naar haar goede mevrouw als deze naar haar. O, hoe had ze haar toch zooveel verdriet kunnen doen! Maar ze zou haar om vergeving vragen, en den Heer bidden haar onschuld aan het licht te brengen; en dan zou alles wel weer terecht komen. Alleen had ze niet meer naar tante Marie terug durven gaan, maar onder Dora's bescherming gevoelde ze zich moedig worden; en zonder verderen weerstand te bieden, liet ze zich door haar vriendinnetje bij de hand nemen en naar huis leiden. Willem ging aan den anderen kant van Lize loopen, en onder het blijde gejuich van: „Ze is terecht! Ze is terecht!” stormden de beide kinderen, Lize met zich voorttrekkende, weldra den winkel door en de kamer binnen.

XV.

**Die een kuil graaft voor een ander,
valt er zelf in.**

Reeds een oogenblikje later kon men vóór den winkel van mijnheer Overveen een gelukkig klein meisje zien staan, dat, stralend van blijdschap, met verlangende blikken elke nieuw-aankomende tram begroette. Langer dan haar lief was werd haar geduld op de proef gesteld; maar eindelijk toch werd haar verlangen bevredigd, en bemerkte Dora het welbekende gezicht van tante Marie voor een der ramen.

Tante scheen werkelijk plan te hebben dóór te rijden; maar toen ze Dora in het oog kreeg, die al wuivend en wenkend en lachend op de tram kwam toegelopen, zoo geheel verschillend van de Dora, die ze voor korten tijd verlaten had, was ze natuurlijk vol verlangen om eerst eens gauw naar de oorzaak van dien ommekeer te vernemen, en te hooren wat haar kleine nicht haar te zeggen had.

Deze had geen geduld daarmee te wachten tot Tante behoorlijk uitgestapt was. Nauwelijks

stond de tram stil, of ze sprong op de trede, en, Tante als 't ware van het balcon trekkend, riep ze, zoo hard, dat ze 't binnenin wel hooren

konden: „O, Tante, kom gauw! Lize is er! *Ik* heb haar gevonden!”

„Kind!” riep Tante den winkel binnensnel-
lend. Na al dien doorgestanen angst vond ze

de tijding te verblijdend om waar te zijn.

En toch was het zoo. Bleek en bevend trad Lize bij de kamerdeur haar mevrouw tegemoet, die oogenblikkelijk de armen naar haar uitstreckte, en haar met een: „O, kind, wat ben ik dankbaar dat ik je weer zie!” aan haar hart drukte.

Lize barstte in tranen uit; ze vond dat ze zooveel liefde niet verdiend had. Het eenige, wat ze al snikkend kon uitbrengen, was: „O, lieve Mevrouw, vergeef het me asjeblijft!”

„Vergeven? Ik heb je niets te vergeven, mijn arm kind!” zei tante Marie met medelijden in haar stem. „Ik mag jou wel om vergeving vragen, omdat ik je niet gelooven wilde, en je beschuldigd heb van wat je niet hebt gedaan. Ik weet nu dat je er heelemaal geen schuld aan hadt, al had je den schijn tegen. Alles is uitgekomen. Ik weet nu wie de ware schuldige is.”

Een gelukkig lachje verhelderde Lize's betraande gezicht toen ze dit hoorde; en Dora riep, opgetogen: „Dát heeft de Heer gemaakt! Zie je wel, Lies, dat de Heer je helpt, als je 't Hem vraagt? Eerst heeft Hij gemaakt dat ik je vond, en toen dat Tante achter de waarheid is gekomen! — Heb ik het niet gezegd, Tante, dat Lize het niet gedaan had?”

Wie het dan wèl gedaan had? In haar groote blijdschap dacht ze er voor 't oogenblik niet

aan, daarnaar te vragen; en tante Marie, die liever goed dan kwaad van de menschen vertelde, zeide het haar liever nog niet. Maar later, toen Dora haar in al zijn kleuren en geuren verteld had, hoe en waar ze Lize had gevonden, en deze op haar beurt met schaamte en berouw volledig verslag van haar ontvluchting had gedaan, vertelde tante Marie aan haar zuster, met tranen in de oogen, dat haar vermoeden waarheid gebleken, en Trui werkelijk de eenig schuldige was.

Hoe zoo iets in haar opgekomen was, kon de goede tante Marie maar niet begrijpen. Trui was toch anders wezenlijk zoo kwaad niet; en uit haar bekentenis bleek dan ook, dat niets dan afgunst haar tot die laaghartige, verfoeilijke daad gedreven had. Ze wilde Lize weg hebben, dat was het; en daarom wilde ze haar voor niets minder dan een dievegge en leugenaarster doen doorgaan; en om dat doel te bereiken, had ze die dingen in Lize's kastje verborgen, en haar vingerhoed in den zak van Mevrouw's japon gestopt. Ze had zoodoende gehoopt, niet dat het kind op straat gezet zou worden, o neen, dat wilde ze niet, en ze wist ook wel dat haar mevrouw dit nooit doen zou; maar dat Mevrouw, door die vermeende ondeugden, tot de slotsom zou komen, dat ze zoo'n meisje niet in huis kon houden, en dat een gesticht ten slotte nog

de beste plaats voor zulke kinderen was. Ging Lize daarheen, zoo redeneerde Trui, en ze twijfelde niet of het zou er van komen, dan zou ze het toch goed hebben; en dan was *zij* haar kwijt, en kon Betje in haar plaats komen. Dat de zaak echter zóó'n loop zou nemen, had Trui niet gedacht; en het moet gezegd dat ze zich vreeselijk ongerust maakte over Lize's plotselinge verdwijning, en zich allerlei akelige voorstellingen maakte, die haar te meer angst aanjaagden, omdat ze zichzelf als de oorzaak van al die mogelijke narigheden beschuldigen moest.

Niet zoo heel spoedig echter was ze tot deze volledige bekentenis gekomen. Ze schaamde zich voor haar mevrouw, en had zich in het eerst zelfs heel verontwaardigd gehouden, toen deze haar er over aansprak. Maar tante Marie had zich hierdoor niet laten blinddoeken. Nu het vermoeden eenmaal op Trui gevallen was, merkte zij aan alles dat deze er wel degelijk meer van wist; en toen ze zeide, dat zij de zaak in handen van de politie zou geven, en die dan meteen de ware schuldige wel zou weten uit te vinden, was Trui bang geworden, en had ze onder tranen haar schuld bekend.

Tante Marie kon geen woorden vinden voor haar afschuw over Trui's laaghartigheid. Ze kon zoo'n valsch mensch onmogelijk langer in haar huis dulden; en hoewel ze haar niet op

staanden voet aan den dijk wilde zetten, moest Trui er toch op rekenen, dat ze binnen kort haar dienst verlaten kon.

Met een nòg meer bezwaard hart was Tante, na deze ontdekking, andermaal naar de stad gegaan, weinig vermoedend welk een blijde verrassing haar dáár wachtte.

XVI.

Besluit.

Toen tante Marie tegen den avond thuis kwam, — Lize mocht, om wat op streek te komen, een paar dagen bij Dora blijven, — was Trui al bezig om haar boeltje te pakken; want ze gevoelde maar al te wel, dat, al *had* haar mevrouw haar ook willen houden, zij zich een langer verblijf in haar oude omgeving zoo goed als onmogelijk had gemaakt. Vooral toen ze hoorde, dat Lize gevonden was en weer terug zou komen, wilde ze hoe eerder hoe liever vertrekken. In het bijzijn van haar, tegenover wie ze zoo schuldig stond, zou de tot heden onbesproken Trui zich al te vernederd gevoeld hebben. En op het dorp durfde ze zich ook niet meer te vertoonen. Het gebeurde was hier en daar al bekend, en met de onschuld van Lize zou tevens *haar* schuld aan den dag komen, dat kon niet anders, en dan zou een ieder haar met verachting aanzien; en dat was te veel voor de hooghartige Trui. Het speet haar geweldig, dat ze door eigen schuld zulk

een kostelijken dienst verloor, en ze niet vooruit de gevolgen berekend had van een mogelijke ontdekking. Maar aan ontdekking had ze in het geheel niet gedacht. Zóó dom maakt de zonde een mensch.

Reeds den volgenden morgen, heel in de vroegte, blies Trui den aftocht, zonder van één harer kennissen, en ze had er heel wat op het dorp, afscheid te hebben genomen; maar niet zonder een ernstig woord van vermaning en waarschuwing van tante Marie, die nu werkelijk met de arme meid te doen had. Nu ze Lize weer gezond en wel terug had, was al haar boosheid in medelijden veranderd, en behalve de verzekering van haar volkomen vergiffenis, gaf ze Trui nog menigen wijzen wenk en welmeenenden raad voor haar volgend leven mee. De dochter van den tuinman kwam Trui's plaats zoolang innemen, tot Tante een andere dienstbode had.

Een paar dagen later kwam Lize op Schoonoord terug, vergezeld van Dora, met haar pop en haar reistaschje; want door de treurige geschiedenis, die er tusschen was gekomen, was het logeeren bij Tante wel uit- maar niet afgesteld. Ruim twee weken duurde Dora's vacantie nog, en al dien tijd mocht ze blijven; en nooit had het drietal een prettiger tijd met elkander doorgebracht.

Zoowat een jaar na het hierboven verhaalde ontving Lize op zekeren dag een brief, uit naam van Trui geschreven door een der verpleegsters van het stedelijk Ziekenhuis, waar

Trui zich sedert eenige weken bevond. Ze leed weer aan dezelfde ziekte, die haar zoo had aangepakt toen ze nog bij tante Marie

diende; maar nu in nog heviger mate, zóó, dat ze vreesde er nu wel aan te zullen sterven. In het vooruitzicht van den dood was de gedachte aan de oude, onbeleden schuld tegenover Lize, die haar eigenlijk nooit geheel verlaten had, weer met nieuwe kracht bij haar bovengekomen. Haar hoogmoed was eindelijk gebroken, en nu was er niets waar ze meer naar verlangde, dan haar vroeger kameraadje bij zich te zien en haar vergiffenis te vragen; en dat verzoek behelsde die brief.

Nog dienzelfden dag stond Lize aan Trui's ziekbed, met haar hand in die van de zieke, haar verzekerende dat ze haar, o zoo van harte, alles vergaf; dat ze dit eigenlijk al lang, al was het dan ook ongevraagd, gedaan had, ja, er niet eens meer aan dacht, en Trui, wat dat betref, heel gerust kon wezen.

Maar er was nog meer dat Trui's hart bezwaarde, namelijk haar schuld tegenover God. Ze gevoelde, dat ze niet geweest was, die ze had moeten zijn en niet bereid was om te sterven, en dat maakte haar bevreesd voor den dood.

Dit alles kreeg tante Marie te hooren, als ze aan Trui's ziekbed zat. Want ze bezocht haar trouw; en haar bezoeken waren altijd welkom. Trui vond het nu heerlijk, als haar gewezen mevrouw met haar sprak en bad, en haar wees op den Goeden Herder, die in de wereld was gekomen om het verlorene te

zoeken en zalig te maken en niemand uitwierp, die met berouw tot Hem kwam.

En daar, in die stille ziekenzaal, leerde Trui zelf ook bidden, en zich als een arme, verloren zondares aan de voeten werpen van den liefdevollen Heiland.

Ze stierf niet, zooals ze gedacht had. Tegen alle verwachting knapte ze langzamerhand weer op, en kon ze eindelijk, geheel hersteld, het Ziekenhuis verlaten, heel wat blijmoediger dan ze er ingekomen was.

Voor Lize gingen de jaren op Schoonoord kalm en aangenaam voorbij. Dora kwam er nog dikwijls tot aller genoegen logeeren. En toen ze groot, en ook „Mevrouw” geworden was, meende tante Marie haar nichtje geen beter geschenk in haar huishoudentje te kunnen geven dan Lize, haar beste dienstbode.

Zoo zag Lize haar vóór jaren gekoesterden wensch dan eindelijk toch nog vervuld, en mocht ze voorgoed met Dora in hetzelfde huis wonen. En nooit had een betere mevrouw een trouwere dienstbode.

I N H O U D.

Hoofdst.	Bladz.
I. Lize krijgt een vriendin	5
II. Dora's overdenkingen	11
III. Nadere kennismaking	18
IV. Weer alleen	25
V. Het Boek komt te voorschijn	31
VI. Een goede inval	42
VII. Een bezoek van tante Marie	46
VIII. Die goede Tante!	50
IX. Een verandering, die ook een verbetering was	59
X. Een slang in het Paradijs	65
XI. Tante Marie ziet vreemde dingen gebeuren	69
XII. Waar is Lize?	78
XIII. De liefde denkt geen kwaad	84
XIV. In het Park	90
XV. Die een kuil graaft voor een ander, valt er zelf in	98
XVI. Besluit	104
